

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Διπλωματική εργασία με θέμα:

“ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”

Επιμέλεια:

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ, 1996

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- A. ΜΟΡΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗ
- B. ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ
- Γ. ΤΟ "ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟ ΔΙΧΤΥ" ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΝΙΑΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- A. ΠΡΩΤΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 771780 ΕΟΚ.
 - 1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 771780 ΕΟΚ.
- B. ΔΕΥΤΕΡΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 89/646 ΕΟΚ.
 - 1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 89/646/ΕΟΚ:
 - α. Απελευθέρωση των Τραπεζικών Αγορών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
 - β. Εναρμόνιση των κανόνων της Χορήγησης άδειας και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος.
 - γ. Συνεργασία των Εποπτικών Αρχών.
- Γ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 89/646/ΕΟΚ:
 - α. Ελεγχος της κεφαλαιακής επάρκειας
 - β. Ελεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων.
 - γ. Εποπτεία σε ενοποιημένη βάση.
 - δ. Συστήματα εγγύησης καταθέσεων
 - ε. Εξυγίανση και Εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων

- ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1. Εγκατάσταση και λειτουργία υποκαταστήματος
2. Εγκατάσταση και λειτουργία θυγατρικής Τραπεζικής Εταιρίας.
3. Εγκατάσταση και λειτουργία γραφείων αντιπροσωπείας.
4. Εγκατάσταση και λειτουργία γραφείων τραπεζών βάσει του Α.Ν. 89/1967

B. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

1. ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

- α. Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα.
- β. Ίδρυση στην Ελλάδα υποκαταστήματος κοινοτικού πιστωτικού ιδρύματος.
- γ. Ίδρυση στην Ελλάδα υποκαταστήματος μη-κοινοτικού πιστωτικού ιδρύματος.
- δ. Ίδρυση θυγατρικών κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων:
 - De novo εγκαθίδρυση
 - Απόκτηση ενός ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος
- ε. Ίδρυση θυγατρικών μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων:
 - De novo εγκαθίδρυση
 - Απόκτηση ενός ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος.

2. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

- α. Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα.
- β. Υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων
- γ. Θυγατρικές κοινοτικών ιδρυμάτων.
- δ. Υποκαταστήματα μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων.
- ε. Θυγατρικές μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

- α. Έλεγχος κεφαλαιακής Επάρκειας.
- β. Έλεγχος μεγάλων χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων.
- γ. Έλεγχος Ρευστότητας
- δ. Εποπτεία σε ενοποιημένη βάση.

3. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ Σ' ΑΥΤΟ.

- α. Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα.
- β. Υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων.
- γ. Υποκαταστήματα μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

4. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΞΥΠΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΠΗΓΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ:

- ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
- ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ελληνικό πιστωτικό σύστημα από το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας έχει επέλθει σε μια διαδικασία θεσμικού εκσυγχρονισμού με την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των κοινοτικών οδηγιών που αφορούν στη δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής αγοράς.

Η ενοποίηση της Ευρωπαϊκής τραπεζικής αγοράς, η κατάργηση των περιορισμών στην κίνηση των κεφαλαίων και η απελευθέρωση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος από διοικητικούς περιορισμούς έχουν επιφέρει σαρωτικές μεταβολές.

Αυτή η διαδικασία εκσυγχρονισμού, η οποία ακολουθεί τις επιταγές για ολοκλήρωση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, έχει επηρεάσει ανδιαμφισβήτητα και το καθεστώς λειτουργίας όχι μόνο των ημεδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά κυρίως των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων που συστήνονται και λειτουργούν στην Ελλάδα. Μάλιστα, στα αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα οι μεταβολές είναι και πιο ουσιαστικές λόγω του γεγονότος ότι το ελληνικό πιστωτικό σύστημα παύει να αποτελεί ένα μικρής εμβέλειας πιστωτικό χώρο, αλλά αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της ενιαίας τραπεζικής αγοράς.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση ορισμένων πτυχών του καθεστώτος λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα.

Με τον όρο "αλλοδαπά" πιστωτικά ιδρύματα αναφερόμαστε τόσο στα πιστωτικά ιδρύματα κοινοτικής προέλευσης που εγκαθίστανται στην Ελλάδα, όσο και σε εκείνα που προέρχονται από τρίτες μη-κοινοτικές χώρες. Επίσης, η χρήση της έκφρασης "ορισμένες πτυχές του καθεστώτος" έχει συγκεκριμένη σημασία. Ο όρος "καθεστώς" καλύπτει το σύνολο των μέτρων που διέπουν τη λειτουργία των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας. Ομως, αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εκπόνησης δεν αποτελεί το σύνολο των μέτρων που διέπουν το καθεστώς λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων. Αλλά εκείνες οι πτυχές του καθεστώτος, οι οποίες αφορούν την ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Πρόκειται δηλαδή για εκείνες τις όψεις του καθεστώτος λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες έχουν άμεση σχέση με το πρόγραμμα ολοκλήρωσης της ενιαίας τραπεζικής αγοράς και για τις οποίες έχουν εκδοθεί κοινοτικές πράξεις, οι οποίες ενσωματώθηκαν ή οφείλουν να ενσωματωθούν στο ελληνικό δίκαιο.

Εκείνο που οφείλουμε να υπογραμμίσουμε είναι ότι ο θεσμικός εκσυγχρονισμός του ελληνικού πιστωτικού συστήματος συνδέεται άμεσα με την

υιοθέτηση μέτρων που έχουν ως στόχο τη σταθερότητά του και την αντιμετώπιση χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Πρόκειται για μέτρα που λαμβάνονται σε όλα σχεδόν τα απελευθερωμένα πιστωτικά συστήματα.

Η ανάγκη υιοθέτησης τους κρίνεται επιτακτική, ιδιαίτερα από τη στιγμή που το ελληνικό πιστωτικό σύστημα αποτελεί συστατικό στοιχείο της ενιαίας τραπεζικής αγοράς και οι όποιοι κλονισμοί και αστάθειες σ' αυτό μπορεί να μεταφερθούν αλυσιδωτά προκαλώντας τριγμούς στο σύνολο του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Σε ένα τέτοιο λοιπόν απελευθερωμένο πιστωτικό σύστημα εκείνες οι πτυχές του καθεστώτος, που διέπουν τη λειτουργία των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, και αφορούν τη σταθερότητα και την ασφάλεια του όλου πιστωτικού συστήματος οφείλουν να αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, η παρούσα, διπλωματική εργασία παρουσιάζει στο ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ορισμένες βασικές έννοιες που χρησιμεύουν στην ευκολότερη κατανόηση των επόμενων κεφαλαίων. Πρόκειται για τις έννοιες τις χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης, του "προστατευτικού διχτιού" και τις μορφές εγκατάστασης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην αλλοδαπή.

Στο ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ παρουσιάζονται οι στόχοι της κοινοτικής πολιτικής για την επίτευξη της ενιαίας τραπεζικής αγοράς αλλά και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν. Η αναφορά εστιάζεται στις κοινοτικές πράξεις που καθόρισαν και συνεχίζουν να καθορίζουν την πορεία ενοποίησης του ευρωπαϊκού πιστωτικού συστήματος.

Στο ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ που είναι και το τελευταίο της παρούσας μελέτης, παρουσιάζεται το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως αυτό διαμορφώνεται με την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των κοινοτικών οδηγιών. Σ' αυτό το κεφάλαιο εμπεριέχεται και μια σύντομη ιστορική αναδρομή της λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων στην χώρα μας. Παράλληλα, για την καλύτερη κατανόηση του αναγνώστη παρουσιάζεται σε αντιδιαστολή και το καθεστώς που διέπει τα ημεδαπά πιστωτικά ιδρύματα, ώστε να διαφανούν οι όποιες διαφορές και ομοιότητες.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός τους παρόντος κεφαλαίου είναι η παρουσίαση ορισμένων σημαντικών εννοιών, γύρω από τις οποίες εστιάζεται η ανάλυση στα επόμενα δύο κεφάλαια. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμη η παρουσίαση τους στο υφιστάμενο κεφάλαιο, το οποίο είναι και το πρώτο της μελέτης αυτής.

Με αυτόν τον τρόπο ο αναγνώστης δύναται να κατανοήσει ευκολότερα τόσο την Ενιαία Τραπεζική Αγορά, όπως παρουσιάζεται στο επόμενο κεφάλαιο, όσο και το ισχύον ελληνικό καθεστώς των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, το οποίο αποτελεί αντικείμενο του τελευταίου κεφαλαίου.

Αρχικά η παρουσίαση εστιάζεται στις μορφές εγκατάστασης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην αλλοδαπή. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στις έννοιες του υποκαταστήματος πιστωτικού ιδρύματος, θυγατρικής τραπεζικής εταιρείας καθώς και του γραφείου αντιπροσωπίας πιστωτικού ιδρύματος.

Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στην έννοια της χρηματοπιστωτική ολοκλήρωσης. Στις προϋποθέσεις ύπαρξης της, στις συνέπειες της λειτουργίας της καθώς και στο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση.

Τέλος, παρουσιάζεται η έννοια του "προστατευτικού δικτιού" του τραπεζικού συστήματος. Η παρουσίαση εστιάζεται στα συστατικά του στοιχεία και στην ανάγκη ύπαρξης του για την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.

Α. ΜΟΡΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

Η εγκατάσταση των τραπεζών στη εξωτερικό ακολουθεί γενικά τους ακόλουθους τέσσερις τρόπους: αντιπροσωπευτικό γραφείο, υποκατάστημα, θυγατρική εταιρεία, τραπεζικό σύνδεσμο⁽¹⁾.

Το αντιπροσωπευτικό γραφείο δεν έχει αρμοδιότητα να πραγματοποιεί τραπεζικές εργασίες. Προορισμός του είναι η πληροφοριοδότηση και οι συμβουλές σε πελάτες ως προς τον τρόπο μεθόδευσης και ανάπτυξης των εργασιών τους (π.χ. εξαγωγές ή επενδύσεις) σε μια ξένη χώρα ή στη χώρα προέλευσης της τράπεζας. Με άλλα λόγια το αντιπροσωπευτικό γραφείο μπορεί να προσελκύσει πελάτες και να δημιουργήσει ρεύμα συναλλαγών, αλλά οι τραπεζικές εργασίες που συνδέονται μ' αυτές τις συναλλαγές πραγματοποιούνται από την τοπική ανταποκρίτρια τράπεζα, (correspondent bank) της εκπροσωπούμενης τράπεζας ή από μία άλλη τραπεζική μονάδα της, υποκατάστημα ή θυγατρική, αν φυσικά υπάρχει. Υπάρχει σχέση τραπεζικής ανταποκρίσεως, όταν μία τράπεζα διατηρεί λογαριασμό σε μια άλλη τράπεζα.

Εκείνο που διακρίνει το υποκατάστημα από τη θυγατρική τράπεζα, μία και οι δύο μπορούν να κάνουν τις ίδιες τραπεζικές εργασίες, είναι το νομικό τους καθεστώς, που μπορεί να έχει επιπτώσεις και στον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις. Επομένως, το υποκατάστημα δεν έχει αυτοτελή νομική προσωπικότητα. Το κεντρικό κατάστημα στη χώρα προέλευσης της τράπεζας είναι άμεσα υπεύθυνο, τα δε αποτελέσματα χρήσεως εγγράφονται κατευθείαν στον ισολογισμό της έδρας. Η εγγύηση της τράπεζας-μητέρας αποτελεί ένα σπουδαίο παράγοντα της οικονομικής σταθερότητας του υποκαταστήματος. Εξάλλου, όντας απλή προέκταση της τράπεζας-μητέρας, ξεφεύγει κατά ένα μεγάλο μέρος από τον έλεγχο των τοπικών εποπτικών αρχών⁽²⁾.

Το υποκατάστημα δέχεται καταθέσεις, χορηγεί πιστώσεις, συμμετέχει στις χρηματαγορές και διενεργεί και άλλες συναλλαγές, ανταγωνιζόμενο της τοπικές τράπεζες, καθώς και τα υποκαταστήματα και τις θυγατρικές άλλων ξένων τραπεζών. Η όλη φήμη και πίστη μίας τράπεζας παρέχει στο υποκατάστημά της στο εξωτερικό και στην παρουσία τους στις τοπικές διεθνείς αγορές, ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι στενές σχέσεις του υποκαταστήματος

⁽¹⁾ ΔΗΜΗΤΡΗ Α. ΓΕΡΜΙΔΗ, ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ, 1982, σελ. 26.

⁽²⁾ Βλ. όπως υποσημείωση Ι, σελ. 27

με την έδρα και το παγκόσμιο τραπεζικό της δίκτυο το βοηθούν στο να ξεπερνά αποτελεσματικά τον ανταγωνισμό στο ξένο περιβάλλον. Σημαντικό μειονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι μία ολόκληρη τράπεζα μπορεί να διωχθεί δικαστικά, σύμφωνα με τοπικούς νόμους, για τις υποχρεώσεις και τις ενέργειες ενός υποκαταστήματος και του προσωπικού του. Μπορεί να διωχθεί μέσα στην φιλοξενούσα χώρα, με ένταλμα κατά του εκεί υποκαταστήματος, ακόμη και αν το υποκατάστημα δεν έχει άμεση ανάμιξη με την επίδικη υπόθεση⁽³⁾.

Θυγατρική είναι η τράπεζα στην οποία η τράπεζα-μητέρα έχει μία συμμετοχή και λειτουργεί με βάση την τοπική νομοθεσία σαν αυτοτελές νομικό πρόσωπο. Η συμμετοχή αυτή μπορεί να φθάσει στο 100%, αλλά όλο και περισσότερο οι εθνικές νομοθεσίες των χωρών υποδοχής επιβάλλουν μία τυπική συμμετοχή που φθάνει ή και ξεπερνά το 50%. Συχνά όμως η συμμετοχή τοπικών μετόχων (φυσικών ή νομικών προσώπων) κάνει αυτή τη συμμετοχή τελείως εικονική. Το αντίθετο όμως μπορεί να συμβεί, οπότε και ο έλεγχος είναι πραγματικός, όταν με μία μειονοτική συμμετοχή οι τυπικοί μέτοχοι επιβάλλουν διοίκηση της επιλογής τους και συμμετέχουν σε όργανα ελέγχου όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται με ομοφωνία⁽⁴⁾.

Η επιλογή της εγκατάστασης θυγατρικής τράπεζας, αντί υποκαταστήματος, είναι δυνατόν να υπαγορεύεται από τη νομοθεσία της χώρας υποδοχής η οποία μπορεί να μην επιτρέπει τη λειτουργία ξένων υποκαταστημάτων. Αλλά και αν ακόμα επιτρέπεται, το εύρος των υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει μία θυγατρική είναι διαφορετικό από εκείνο του υποκαταστήματος. Γι' αυτό συχνά οι αμερικάνικες τράπεζες διατηρούν και υποκατάστημα και θυγατρική στο ίδιο χρηματοπιστωτικό κέντρο ή οι γερμανικές τράπεζες προτίμησαν το Λουξεμβούργο και την εγκατάσταση εξωχώριων θυγατρικών, ώστε να αποφύγουν τους διάφορους περιορισμούς που θέτουν οι γερμανικές αρχές στη λειτουργία των υποκαταστημάτων⁽⁵⁾.

Τέλος, οι τραπεζικοί σύνδεσμοι, παίρνουν διάφορες μορφές. Η πρώτη μορφή είναι του πρόσκαιρου ομίλου τραπεζών, που σχηματίζεται με την ευκαιρία χρήσεως ενός διεθνούς δανείου πολλαπλής συμμετοχής.

⁽³⁾ YOON S. PARK, JACK ZWICK, ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ, ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, ΑΘΗΝΑ, 1988, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, σελ. 87.

⁽⁴⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 1, σελ. 28

⁽⁵⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 3, σελ. 88

Δεύτερον, οι διεθνείς τραπεζικές λέσχες αποτελούν μία προσπάθεια δημιουργίας δεσμών διαρκείας μεταξύ τραπεζών που συχνά συνεργάζονται στα πλαίσια ενός πρόσκαιρου χρηματοδοτικού ομίλου. Η τελευταία μορφή τραπεζικού συνδέσμου είναι η στενή εταιρική συνεργασία μεταξύ τραπεζών που δημιουργούν στην περίπτωση αυτή ένα κονσόριουμ. Τα διεθνή τραπεζικά κονσόρια αποτελούν μία κοινή επένδυση (joint venture), όπου τράπεζες διαφόρων εθνικοτήτων μοιράζονται το εταιρικό κεφάλαιο μίας νέας τράπεζας με αυτοτελή νομική προσωπικότητα. Οι κονσοριακές τράπεζες χαρακτηρίζονται από μία εξειδίκευση δραστηριοτήτων και συχνά, γεωγραφικές περιοχές δράσεως⁽⁶⁾

⁽⁶⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 1, σελ. 27

B. ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Η ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι μία διαδικασία με την οποία δύο ή περισσότερα κυρίαρχα κράτη αποφασίζουν να ενοποιήσουν τα εθνικά τραπεζικά τους συστήματα και τις κεφαλαιαγορές τους, κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) Οι θετικοί αποταμιευτές, που είναι μόνιμοι κάτοικοι της μία χώρας να έχουν άμεση πρόσβαση στα χρηματοοικονομικά εργαλεία, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις χρηματοπιστωτικές αγορές των άλλων χωρών, καθώς και την ικανότητα να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε οποιαδήποτε χρηματοοικονομική επένδυση επιθυμούν.
- (β) Οι αρνητικοί αποταμιευτές να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και να μπορούν να ζητήσουν δανειακά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των επενδυτικών και καταναλωτικών τους αναγκών.
- (γ) Οι χρηματοπιστωτικοί ενδιάμεσοι φορείς και οι ενδιάμεσοι της αγοράς (τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες) που είναι εγκατεστημένοι σε μία χώρα να μπορούν να παρέχουν ελεύθερα τις χρηματοπιστωτικές τους υπηρεσίες σε πελάτες που κατοικούν σε άλλες χώρες⁽⁷⁾

Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην ολοκληρωμένη αγορά μπορούν να παρέχονται είτε άμεσα (σε διασυνοριακή βάση) είτε έμμεσα (με την εγκατάσταση εμπορικής παρουσίας σε άλλες χώρες) χωρίς να υπόκεινται σε διοικητικά εμπόδια της χώρας υποδοχής. Η πρώτη απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης είναι η υιοθέτηση μέτρων για την κατάργηση των εμποδίων στη διενέργεια διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Αυτό αφορά στα εξής:

- εξάλειψη των εμποδίων για την ελεύθερη κίνηση των παραγωγικών συντελεστών.
- απελευθέρωση των προϋποθέσεων αναφορικά με την εγκατάσταση χρηματοπιστωτικών ενδιάμεσων και ενδιάμεσων της αγοράς.
- απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

⁽⁷⁾ ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ, Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Ακαδημαϊκό έτος 1996, σελ. 8.

Από την άλλη πλευρά, η ομαλή λειτουργία μίας ολοκληρωμένης χρηματοπιστωτικής αγοράς προϋποθέτει την εφαρμογή μέτρων αναφορικά με τη σταθερότητα και τη συνοχή της. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να καταρτίζονται ώστε να εξυπηρετούν τρεις λειτουργίες:

- να προστατεύουν τους καταναλωτές των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.
- να διατηρούν τη σταθερότητα τόσο της κοινής τραπεζικής αγοράς όσο και της χρηματαγοράς και κεφαλαιαγοράς.
- να δημιουργούν ίσους όρους για όλους τους ενδιαμέσους που συμμετέχουν στην εσωτερική αγορά και οι οποίοι είναι ανταγωνιστές στα πλαίσια της ίδιας αγοράς προϊόντων⁽⁸⁾

Παρά την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών καθώς και την κατάργηση των περιορισμών όσον αφορά το δικαίωμα της εγκατάστασης, τα χρηματοπιστωτικά συστήματα των κρατών-μελών που συμμετέχουν στην κοινή αγορά θα παραμείνουν διαιρεμένα ωστόσο αντικατασταθούν τα εθνικά νομίσματα από ένα ενιαίο νόμισμα υποχρεωτικής κυκλοφορίας: πλήρης ολοκλήρωση των εθνικών χρηματαγορών συνεπάγεται ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες θα παραμείνουν σταθερές⁽⁹⁾.

Το πρόγραμμα σχετικά με την χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει καταρτιστεί σε τρία στάδια:

- (α) Οι διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης (1957) σχετικά με το δικαίωμα εγκατάστασης (Άρθρα 52-58) και τις υπηρεσίες υπηρεσιών (Άρθρα 59-66) και κεφαλαίων (Άρθρα 67-73) έθεσαν τις απαραίτητες συνθήκες για την ολοκλήρωση των εθνικών χρηματοπιστωτικών αγορών.
- (β) Το δεύτερο στάδιο (1986-1992) αφιερώθηκε στην επίτευξη της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης με την ίδρυση της εσωτερικής αγοράς, όπως περιγράφεται στη Λευκή Βίβλο⁽¹⁰⁾ του 1985 και στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 7, σελ. 9.

⁽⁹⁾ Η διαδικασία με την οποία δύο ή περισσότερα κράτη συντονίζουν τη νομισματική τους πολιτική, προκειμένου να καθορίσουν αμετάκλητα την ονομαστική τιμή συναλλάγματος των εθνικών νομισμάτων τους, να διαμορφώσουν και να ασκήσουν μία ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική και να εισάγουν ένα ενιαίο νόμισμα που θα υποκαταστήσει τα εθνικά τους νομίσματα, ονομάζεται νομισματική ενοποίηση.

⁽¹⁰⁾ COM [85] 310 Final, 14.6.1985.

⁽¹¹⁾ ΕΕ αριθ. L 169, 29.6.1987.

(γ) Τέλος το τρίτο στάδιο βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και αφορά την υλοποίηση του προγράμματος για την Ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση⁽¹²⁾.

Γ. ΤΟ "ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟ ΔΙΧΤΥ" ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.

Όταν μία τράπεζα περιέλθει σε κατάσταση αφερεγγυότητας οι αρνητικές συνέπειες δεν έχουν αντίκτυπο μόνο στους καταθέτες και τις υπόλοιπες κατηγορίες πιστωτών της. Μια βασική ιδιαιτερότητα που διαφοροποιεί την τραπεζική αγορά μέσα στο οικονομικό σύστημα συνίσταται στον κίνδυνο ότι η περιέλευση σε αφερεγγυότητα μίας και μόνον τράπεζας μπορεί να οδηγήσει σε αλυσιδωτές αντιδράσεις και σε αποσταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος στο σύνολό του. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί εστία διαρθρωτικής αδυναμίας του τραπεζικού συστήματος που επιβάλλει διορθωτική παρέμβαση ακόμα και στα πλέον απελευθερωμένα πιστωτικά ιδρύματα⁽¹³⁾.

Ο βασικότερος μηχανισμός μέσα από τον οποίο μπορεί να αναπτυχθούν αλυσιδωτές αντιδράσεις στο τραπεζικό σύστημα είναι οι πανικοί. Τραπεζικός πανικός καλείται το περιστατικό όπου οι καταθέτες ζητούν μετατροπή των απαιτήσεων τους σε ρευστό χρήμα σε τέτοια έκταση, ώστε το τραπεζικό σύστημα να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί παρά μόνον αν προβεί είτε σε αναστολή της μετατρεψιμότητας των καταθέσεων είτε σε έκδοση πιστοποιητικών χρέους από ιδρύματα συμψηφισμού. Τα ίδια αρνητικά αποτελέσματα μπορεί να προκύψουν, επίσης, και μέσω πραγματικών (όχι δηλαδή πληροφοριακών, όπως στην περίπτωση των πανικών) διαύλων, όπως π.χ. μέσω της διατραπεζικής αγοράς⁽¹⁴⁾.

Η πρόληψη της επέλευσης αλυσιδωτών αντιδράσεων για τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος απαιτούν, λοιπόν, την υιοθέτηση προληπτικών διοικητικών μέτρων και την υιοθέτηση παρεμβατικών και προστατευτικών μηχανισμών. Το σύνολο αυτών των μέτρων και μηχανισμών

⁽¹²⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 7 σελ. 10.

⁽¹³⁾ ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ, ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΟΠΤΕΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ Η ΕΓΓΥΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, εισήγηση στο πλαίσιο της διημερίδας του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικόλογων σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών με θέμα: "Δίκαιο των Τραπεζών και Δίκαιο των Τραπεζικών Συναλλαγών", ΑΘΗΝΑ 1996, σελ. 2.

⁽¹⁴⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 13, σελ. 3.

συνθέτει το καλούμενο "προστατευτικό δίκτυο" του τραπεζικού συστήματος, κάθε ένα από τα οποία έχει ειδικό ρόλο στην ανακοπή της εξέλιξης των κρίσεων⁽¹⁵⁾.

(α) Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας: η καθιέρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων νομιμότητας για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας σε ένα πιστωτικό ίδρυμα από τις εποπτικές αρχές (π.χ. ελάχιστο ιδρυτικό κεφάλαιο, διαδικασίες εσωτερικής οργάνωσης, καθιέρωση ελαχίστων προσωπικών προϋποθέσεων για τα βασικά διευθυντικά στελέχη) αποσκοπεί στον περιορισμό των κινήτρων για αλόγιστη ανάληψη εξαιρετικά επικίνδυνων δραστηριοτήτων.

(β) Προληπτική εποπτεία: μέσω του καθεστώτος προληπτικής εποπτείας επιδιώκεται ο περιορισμός της έκθεσης των τραπεζών σε αφερεγγυότητα, τόσο με περιορισμό της ευαισθησίας του χαρτοφυλακίου τους στους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όσο και με την ενίσχυση της ικανότητάς τους να απορροφούν ζημιές σε περίπτωση επέλευσης των κινδύνων.

(γ) Παρεμβατική πολιτική: με την καθιέρωση διαδικασιών για την έγκαιρη παρέμβαση των αρχών με στόχο την εξυγίανση ή την αναστολή λειτουργίας προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων επιδιώκεται ο περιορισμός της έκτασης των ζημιών που ενδέχεται να επιφέρει στο σύστημα εγγύησης καταθέσεων και στον φορολογούμενο η συνέχιση της λειτουργίας του και η επιδείνωση της χρηματοοικονομικής του κατάστασης.

(δ) Εγγύηση καταθέσεων: τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων επιτελούν διπλή λειτουργία ως μηχανισμοί ανακοπής κρίσεων. Η πρώτη συνίσταται στην αδρανοποίηση του κινήτρου των καταθετών για εσπευσμένη ανάληψη των καταθέσεων τους, από τράπεζες που είτε πράγματι είναι, είτε φημολογείται ότι είναι προβληματικές. Η δεύτερη συμβολή των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στη διατήρηση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος έγκειται στην ανακοπή της εξέλιξης συνθηκών πανικού στο τραπεζικό σύστημα⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Herring, R.J. and Santomero A.M. (1991): THE ROLE OF THE FINANCIAL SECTOR IN ECONOMIC PERFORMANCE, Center for Business and Policy Studies, part of the Kingdom of Sweden's, Productivity Commission, Stockholm, Sweden, σελ. 94.

⁽¹⁶⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 13, σελ. 14.

(ε) Τελικός αναχρηματοδοτικός δανεισμός: η παρέμβαση των νομισματικών αρχών με την ιδιότητα του δανειστή έσχατης προσφυγής (lender of last resort) απαιτείται για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών ρευστότητας που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν φερέγγυες τράπεζες και την αποφυγή της περιέλευσής τους σε κατάσταση αφερεγγυότητας λόγω ακριβώς της έκτακτης και εκτεταμένης έκθεσης τους στον κίνδυνο ρευστότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΝΙΑΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Λευκή βίβλος⁽¹⁾ για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη⁽²⁾ επιβεβαίωσαν τους στόχους και έδωσαν τα μέσα και το χρονοδιάγραμμα για την χρηματοοικονομική ολοκλήρωση μέχρι το τέλος του 1992, νευραλγικό τμήμα της οποίας αποτελεί ο τραπεζικός τομέας.

Η κοινοτική χρηματοοικονομική στρατηγική αρθρώθηκε γύρω από δύο θεμελιακούς άξονες: 1) την ελευθερία της κίνησης των κεφαλαίων και 2) την απελευθέρωση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (τραπεζικές, ασφαλιστικές, χρηματιστηριακές).

Η πολιτική της Κοινότητας για την ελευθέρωση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ενιαίου χρηματοοικονομικού χώρου, όπου θα έχουν καταργηθεί τα εμπόδια και οι διάφοροι χρηματοδοτικοί οργανισμοί (τράπεζες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις, χρηματιστηριακές εταιρίες). Θα έχουν το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης (υποκαταστημάτων και θυγατρικών) και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (δηλαδή χωρίς εγκατάσταση), σ' όλη την έκταση της Κοινοτικής επικράτειας. Μ' άλλα λόγια, όταν ολοκληρωθεί αυτή η αγορά, μία τράπεζα θα έχει το δικαίωμα να εγκαταστήσει ένα υποκατάστημα ή να παρέχει υπηρεσίες σε οποιοδήποτε άλλο Κράτος-μέλος.

Η στρατηγική της Κοινότητας για τον Τραπεζικό τομέα συνδυάζει δύο θεμελιακές παραέτρους. Από τη μια μεριά είναι η φροντίδα για ένα αποδοτικό σύστημα στο οποίο λειτουργούν οι κανόνες ανταγωνισμού και ικανοποιούνται επαρκώς οι ανάγκες της οικονομίας και των καταναλωτών. Από την άλλη μεριά, η ενίσχυση της τραπεζικής εποπτείας η οποία διασφαλίζει τις καταθέσεις και ευρύτερα, τη σταθερότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος. Ο συνδυασμός των δύο αυτών θεμελιακών αρχών διαπνέει την πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τον χρηματοδοτικό τομέα.

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η παρουσίαση των στόχων της κοινοτικής πολιτικής για τη δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής πολιτικής, αλλά

⁽¹⁾ COM [85] 310 final, 146, 1985.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. L 169, 29.6.1987.

και η παρουσίαση των μέσων που χρησιμοποίησε η Κοινότητα προκειμένου να οδηγηθούμε στην προαναφερθείσα χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια θα παρουσιαστεί η Πρώτη Τραπεζική Συντονιστική οδηγία 77/780 ΕΟΚ που αποτέλεσε και το πρώτο μέτρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τα πιστωτικά ιδρύματα, η Δεύτερη Τραπεζική Συντονιστική Οδηγία 89/646 ΕΟΚ, η οποία αποτελεί το θεμέλιο λίθο της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς, καθώς και το σύνολο των υπόλοιπων σημαντικών Οδηγιών που έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου Ευρωπαϊκού Τραπεζικού χώρου. Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι οι Οδηγίες αυτές αποτελούν βασικά στοιχεία της υιοθέτησης ενός Ευρωπαϊκού "τραπεζικού δικτύου" η ύπαρξη και δημιουργία του οποίου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της σταθερότητας της υπό διαμόρφωση ενιαίας τραπεζικής αγοράς.

A. ΠΡΩΤΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 77/780 ΕΟΚ

Πρώτος στόχος της Τραπεζικής πολιτικής της Κοινότητας είναι το δικαίωμα εγκατάστασης των τραπεζών. Παραδοσιακά υπάρχουν τρεις τρόποι εγκατάστασης για την γεωγραφική επέκταση των τραπεζών: α) Εγκατάσταση θυγατρικών και υποκαταστημάτων, β) Άμεση παροχή τραπεζικών υπηρεσιών (δηλαδή χωρίς εγκατάσταση), γ) Συγχωνεύσεις και αποκτήσεις τραπεζών⁽³⁾.

Οι σχετικές διατάξεις της Συνθήκης της ΕΟΚ προβλέπουν το δικαίωμα εγκατάστασης (άρθρο 52) και το δικαίωμα ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (άρθρο 59). Το δικαίωμα εγκατάστασης μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο μορφές:

- Κύρια εγκατάσταση: όταν πρόκειται για συνολική μεταφορά όλων των δραστηριοτήτων της τράπεζας μίας χώρας σε μία άλλη χώρα ή τη δημιουργία και τη διαχείριση μίας τράπεζας σε μια άλλη χώρα από τους κατοίκους άλλης (άρθρο 52 παρ. 2). Σ' αυτή τη μορφή εγκατάστασης περιλαμβάνεται η απόκτηση ή ο έλεγχος τραπεζών που βρίσκονται σ' ένα Κράτος-μέλος, π.χ. μέσω δημόσιας προσφοράς, αγοράς ή ανταλλαγής των μετοχών από έναν υπήκοο άλλου Κράτους-μέλους
- Δευτερεύουσα εγκατάσταση: προϋποθέτει τη δημιουργία πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών με διατήρηση του κέντρου των δραστηριοτήτων σ' ένα άλλο Κράτος-μέλος (άρθρο 52 παρ. 1, δεύτερη φάση).

⁽³⁾ ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΠ. ΖΑΒΒΟΣ, Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΟΚ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ 1992, ΑΘΗΝΑ 1989, εκδόσεις Α.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 109.

Το δικαίωμα εγκατάστασης σημαίνει ότι μία Κοινοτική τράπεζα θα έχει το δικαίωμα να εγκαταστήσει σ' άλλες κοινοτικές χώρες, θυγατρικές εταιρίες, υποκαταστήματα, πρακτορεία, γραφεία αντιπροσωπειών⁽⁴⁾

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος της ελεύθερης εγκατάστασης το Συμβούλιο εκδίδει στις 12/12/1977 την Πρώτη οδηγία "περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος"⁽⁵⁾.

Η Πρώτη τραπεζική οδηγία (77/780), έχει ως νομική βάση το άρθρο 57 παρ. 2 της Συνθήκης ΕΟΚ και αποτελεί το πρώτο στάδιο της υλοποίησης της πολιτικής της διευκόλυνσης του δικαιώματος εγκατάστασης μέσω της εναρμόνισης των τραπεζικών νομοθεσιών

Η Οδηγία αυτή παρέχει για πρώτη φορά τον ορισμό του "πιστωτικού ιδρύματος" που νοείται "η επιχείρηση, της οποίας η δραστηριότητα, συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό ή άλλα επιτρεπτά κεφάλαια και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της (άρθρο 1)".

Όσον αφορά την πρόσβαση στην Τραπεζική αγορά η Οδηγία 77/780 κατέστησε υποχρεωτική τη χορήγηση άδειας λειτουργίας για όλα τα κράτη-μέλη της Κοινότητας. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 3 παρ. 2 της Οδηγίας προβλέπει ότι για την έκδοση άδειας λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος, απαιτούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- I) ύπαρξη χωριστών κεφαλαίων
- II) ύπαρξη επαρκών ελάχιστων ιδίων κεφαλαίων
- III) παρουσία τουλάχιστον δύο προσώπων που καθορίζουν ουσιαστικά τον προσανατολισμό της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος.
- IV) Οι διευθύνοντες με απαραίτητη εντιμότητα και επαρκή πείρα ("Fit and proper person").

Αναφορικά με την άσκηση των τραπεζικών εργασιών, το άρθρο 6 της Οδηγίας 77/780 προβλέπει ότι είναι απαραίτητο για τους Εποπτικούς σκοπούς των αρμοδίων αρχών, η εγκαθίδρυση συντελεστών παρατήρησης (observation ratios) μεταξύ των διαφόρων στοιχείων του ενεργητικού ή και του παθητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο κύριος στόχος αυτών των συντελεστών είναι η

⁽⁴⁾ βλ. όπως υποσημείωση I σελ. 110.

⁽⁵⁾ ΕΕ. Αριθ. Ν. 322/30, 17.12.77.

εποπτεία της φερεγγυότητας και της ρευστότητας και άλλων μέτρων που αποβλέπουν στη διασφάλιση των καταθέσεων.

Επίσης, η Πρώτη Τραπεζική Οδηγία 77/780 περιέχει διατάξεις που θέτουν τις βάσεις και ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών και, κυρίως, την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τους, που αφορούν θέματα της τραπεζικής εποπτείας.

Τέλος, η Οδηγία 77/780 κάνει αναφορά στο κριτήριο της "Οικονομικής Ανάγκης". Πρόκειται για σύνολο διατάξεων και πρακτικών, βάσει των οποίων ένα κράτος-μέλος, μπορεί να εμποδίσει την είσοδο και εγκατάσταση ενός αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος. Η βασική δικαιολογία στην οποία συνήθως στηρίζονται αυτές οι διατάξεις είναι ότι η εγχώρια τραπεζική αγορά, είναι κορεσμένη και ότι τα υπάρχοντα πιστωτικά ιδρύματα καλύπτουν τις ανάγκες της. Η Ελλάδα δεν έκανε χρήση των κριτηρίων της οικονομικής ανάγκης μέχρι τις 30/6/1981 οπότε και έληγε η σχετική προθεσμία. Η Επιτροπή όμως λαμβάνοντας υπόψη τα διαρθρωτικά προβλήματα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος πρότεινε νέα Οδηγία, η οποία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο το 1985⁽⁶⁾. Με τη νέα Οδηγία η Ελλάδα μπορούσε να συνεχίσει την εφαρμογή του κριτηρίου της οικονομικής ανάγκης μέχρι τις 15/6/1989.

Ωστόσο, ακόμη και μετά την υιοθέτηση της Πρώτης Τραπεζικής Οδηγίας παρέμεινε μία σειρά σοβαρών εμποδίων για την ολοκλήρωση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, τόσο στον τομέα της εγκατάστασης των τραπεζών όσο και της ελεύθερης παροχής τραπεζικών υπηρεσιών. Τα πιο σημαντικά από αυτά τα εμπόδια είναι: α) η προσωρινή παρέκκλιση των κριτηρίων της "οικονομικής ανάγκης", β) η απαίτηση χορήγησης άδειας για την εγκατάσταση υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία έχουν την κυρίως έδρα τους σ' άλλο Κράτος-Μέλος, γ) η κατάθεση του λεγόμενου "προϊκώου κεφαλαίου" (endowment capital ή capital de dotation) για την εγκατάσταση υποκαταστημάτων σ' άλλο Κράτος-μέλος και δ) ο περιορισμός των υποκαταστημάτων των ξένων (κοινοτικών) πιστωτικών ιδρυμάτων να παράσχουν μόνο το φάσμα των τραπεζικών υπηρεσιών που επιτρέπεται και στις εγχώριες τράπεζες⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Οδηγία του Συμβουλίου της 8ης Ιουλίου 1985 για την τροποποίηση της οδηγίας 77/780 ΕΟΚ περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος ΕΕ Αριθ. L 183, 16.07.85.

⁽⁷⁾ (Βλ. όπως υποσημείωση I σελ. 112).

Η εξάλειψη αυτών των εμποδίων θα πραγματοποιηθεί με την υιοθέτηση της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας, για την οποία θα αναφερθούμε διεξοδικά στη συνέχεια του κεφαλαίου.

1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 77/780 ΕΟΚ.

Η τραπεζική δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί και μέσω της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (δηλαδή και χωρίς την ανάγκη φυσικής εγκατάστασης). Το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΟΚ προβλέπει ότι οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας καταργούνται προοδευτικά, όσον αφορά τους υπηκόους των Κρατών-μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος της Κοινότητας, αλλά από εκείνο του αποδέκτη της παροχής.

Από τα πρώτα στάδια της δημιουργίας μίας ενιαίας κοινοτικής αγοράς, τα κοινοτικά όργανα, στράφηκαν στη διευκόλυνση της εμπέδωσης του δικαιώματος της εγκατάστασης των υποκαταστημάτων των τραπεζών, λόγω του ότι αυτό αποτελεί έναν από τους προσφορότερους τρόπους επέκτασης των εργασιών των τραπεζών σε διασυνοριακό επίπεδο, αλλά και λόγω των πολλών εμποδίων που έπρεπε να εξαλειφθούν.

Το ότι οι προσπάθειες της Κοινότητας δεν στράφηκαν εξ αρχής και στον τομέα της ελεύθερης παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, οφείλεται κυρίως στη στενή σύνδεση των τελευταίων με την κίνηση των κεφαλαίων, η απελευθέρωση των οποίων αντιμετώπιζε σημαντικά εμπόδια. Μετά την υιοθέτηση της Λευκής Βίβλου, η έμφαση της Κοινοτικής πολιτικής για τον χρηματοπιστωτικό τομέα έχει δοθεί κυρίως στην ελεύθερη παροχή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών⁽⁸⁾.

Ωστόσο οι στόχοι του τραπεζικού προγράμματος της Κοινότητας μετά την υιοθέτηση της Πρώτης Τραπεζικής οδηγίας είναι οι παρακάτω:

- α) Η εξάλειψη των εμποδίων που εναπομένουν στην ελεύθερη εγκατάσταση και ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.
- β) Η εναρμόνιση των εποπτικών κανόνων (prudential rules), οι οποίοι διασφαλίζουν την φερεγγυότητα και την χρηματοοικονομική σταθερότητα των χρηματοοικονομικών οργανισμών.

⁽⁸⁾ (βλ. όπως υποσημείωση 1 σελ. 113)

γ) Η διασφάλιση ισοδύναμων κανόνων για την ενημέρωση και προστασία των καταθετών και των καταναλωτών.

Η στρατηγική της Κοινότητας για την ολοκλήρωση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς περιλαμβάνει τρία θεμελιακά στοιχεία:

- α) την εναρμόνιση των ουσιαστικών κανόνων των συστημάτων τραπεζικής εποπτείας, που αφορούν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα των τραπεζών.
- β) Την αρχή της αμοιβαίας εναρμόνισης των κανόνων τραπεζικής εποπτείας (π.χ. άδεια, επάρκεια κεφαλαίων) και τις τραπεζικές υπηρεσίες.
- γ) Την αρχή του ελέγχου από τη χώρα καταγωγής (home country control), που σημαίνει ότι όλες οι δραστηριότητες μίας τράπεζας οι οποίες πραγματοποιούνται στην Κοινοτική επικράτεια, είτε μέσω υποκαταστημάτων είτε μέσω διασυνοριακών υπηρεσιών, θα αποτελούν κατ' αρχήν το αντικείμενο της εποπτείας των αρμοσίων αρχών του Κράτους-μέλους στο οποίο το ίδρυμα έχει την κυρίως έδρα του.

Σε ότι αφορά την εναρμόνιση των ελάχιστων απαραίτητων και ουσιαστικών κανόνων, στόχος είναι η σταθερότητα ολόκληρου του χρηματοοικονομικού συστήματος. Η αναφορά στην "ελάχιστη" εναρμόνιση σημαίνει την εναρμόνιση όχι ολόκληρου του φάσματος των εποπτικών κανόνων αλλά εκείνων που διασφαλίζουν τη σταθερότητα ενός ιδρύματος που πραγματοποιεί διασυνοριακές εργασίες. Η εναρμόνιση των αναγκαίων ρυθμίσεων εστιάζεται στις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας και συνεργασίας των εποπτικών αρχών, στην εναρμόνιση του ορισμού των ιδίων κεφαλαίων, στους συντελεστές φερεγγυότητας, στον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και στην εισαγωγή συστημάτων εγγύησης καταθέσεως. Το σύνολο αυτών των μέτρων αποτελούν τις αναγκαίες επαρκείς προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς το 1992.

Επίσης η μέθοδος της αμοιβαίας αναγνώρισης των κανόνων της τραπεζικής εποπτείας και των υπηρεσιών δεν αποτελεί αντίποδα της διαδικασίας της εναρμόνισης. Αντίθετα, αποτελεί συμπλήρωμά της γιατί η αμοιβαία αναγνώριση λειτουργεί μόνο στο βαθμό που οι κανόνες του εποπτικού συστήματος των Κρατών-μελών είναι ισοδύναμοι, πράγμα που προϋποθέτει την εναρμόνιση αυτών των κανόνων σε Κοινοτικό Επίπεδο⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ (βλ. όπως υποσημείωση 1 σελ. 117).

Τέλος, σχετικά με την αρχή του ελέγχου από τη χώρα καταγωγής του πιστωτικού ιδρύματος, θα πρέπει να καταγραφεί ότι η ευθύνη για την εποπτεία της χρηματοοικονομικής κατάστασης μίας τράπεζας ανατίθεται στις εποπτικές αρχές της χώρας, όπου η τράπεζα έχει την έδρα. Γιατί είναι εύλογο ότι σε μια ενιαία τραπεζική αγορά η αρμοδία αρχή της χώρας καταγωγής του ιδρύματος ενδείκνυται να ασκήσει την εποπτεία της συνολικής δραστηριότητάς του, δηλαδή να χορηγήσει την ενιαία άδεια λειτουργίας, έγκυρη για όλη την Κοινοτική επικράτεια, να εποπτεύσει την επάρκεια κεφαλαίων, να ελέγχει τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα και να διασφαλίσει, μέσω ενός συστήματος καταθέσεων, επαρκή αποζημίωση για τους καταθέτες των ξένων υποκαταστημάτων. Αντίθετα, η αρχή του ελέγχου από τη χώρα υποδοχής αφορά: α) στον τομέα νομισματικής πιστωτικής πολιτικής, β) στον έλεγχο της ρευστότητας του υποκαταστήματος του οποίου η μητρική Τράπεζα είναι εγκατεστημένη σε άλλο Κράτος-μέλος και γ) την εποπτεία των κινδύνων της αγοράς (market risks) οι οποίοι προέρχονται από τις εργασίες των τραπεζών σε τίτλους.

B. Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ (89/646 ΕΟΚ)

Η Δεύτερη Τραπεζική Συντονιστική Οδηγία 89/646 αποτελεί το σημαντικότερο μέτρο της πολιτικής της Κοινότητας στον τραπεζικό τομέα. Πρώτο, γιατί αποσκοπεί στην ολοκλήρωση των στόχων της ενιαίας τραπεζικής αγοράς συμβάλλοντας στην πλήρη εμπέδωση της ελεύθερης εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Δεύτερον, γιατί υλοποιεί την εναρμόνιση των ουσιαστικών κανόνων των εποπτικών συστημάτων, πράγμα που αποτελεί αναγκαία και επαρκή προϋπόθεση για να πραγματοποιηθεί η αμοιβαία αναγνώριση των εποπτικών κανόνων και τραπεζικών υπηρεσιών, η οποία επιτρέπει την εφαρμογή της αρχής του ελέγχου από τη χώρα καταγωγής και τη χορήγηση ενιαίας τραπεζικής άδειας, έγκυρη σε όλη την Κοινοτική επικράτεια.

Η παρούσα οδηγία εντάσσεται στο ήδη ισχύον κοινοτικό δίκαιο που αποτελούν κυρίως, η Πρώτη Συντονιστική Οδηγία 77/780 ΕΟΚ⁽¹⁰⁾, όπως

⁽¹⁰⁾ ΕΕ αριθ. L 322 της 17.12.1977.

τροποποιήθηκε από την οδηγία 86/524 ΕΟΚ⁽¹¹⁾, η Οδηγία 83/350 ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 1983 για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση⁽¹²⁾, η Οδηγία 86/635 ΕΟΚ του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 1986 για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και λοιπών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων⁽¹³⁾ και η οδηγία 89/299 ΕΟΚ του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 1989 σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων⁽¹⁴⁾.

Η Δεύτερη Συντονιστική Τραπεζική Οδηγία, εστιάζεται σε τρεις σημαντικούς άξονες.

- (α) Θεσπίζει ένα μηχανισμό της αμοιβαίας αναγνώρισης, ο οποίος στηρίζεται στην ενιαία τραπεζική άδεια, συνδεδεμένη μ' έναν κατάλογο δραστηριοτήτων, που θα μπορεί να προσφέρει ένα πιστωτικό ίδρυμα, αυτόματα, σε διασυνοριακή βάση, σ' όλη την Κοινοτική Επικράτεια.
- (β) Ολοκληρώνει την εναρμόνιση των ουσιαστικών κανόνων της τραπεζικής Εποπτείας, που αφορούν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα των τραπεζών και, πιο συγκεκριμένα τους όρους χορήγησης τραπεζικής άδειας όπως ελάχιστα ίδια κεφάλαια, εποπτεία των μεγάλων μετόχων και συμμετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων σε μη πιστωτικά ιδρύματα.
- (γ) Ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών των Κρατών-μελών, που είναι απαραίτητη σε μία ανοιχτή ενιαία τραπεζική αγορά.

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

89/646/ΕΟΚ.

α. Η απελευθέρωση των Τραπεζικών Αγορών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Η πλέον σημαντική καινοτομία της Οδηγίας 89/646 ΕΟΚ είναι η θέσπιση της ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ. Αυτό σημαίνει ότι από το 1993, θα καταργηθεί η απαίτηση της χορήγησης άδειας, τόσο για την εγκατάσταση των υποκαταστημάτων μίας Τράπεζας στη χώρα υποδοχής (όπως προέβλεπε η Οδηγία 77/780 ΕΟΚ), όσο και για την ελεύθερη παροχή των τραπεζικών υπηρεσιών της.

(11) ΕΕ αριθ. L 309 της 4.11.1986.

(12) ΕΕ αριθ. L 193 της 18.7.1983.

(13) ΕΕ αριθ. L 372 της 31.12.1986.

(14) ΕΕ αριθ. L 124 της 5.5.1989.

Σύμφωνα μ' αυτό το σύστημα, ένα πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να επωφεληθεί της αμοιβαίας αναγνώρισης αν πληρεί δύο σωρευτικές προϋποθέσεις (Άρθρο 18):

Πρώτον, θα πρέπει να αποτελεί "πιστωτικό ίδρυμα", σύμφωνα με τον ορισμό της Οδηγίας 77/780 ΕΟΚ.

Δεύτερον, οι δραστηριότητες τις οποίες το ίδρυμα δικαιούται να παρέχει σε διασυννοριακή βάση, θα πρέπει να εμπίπτουν σ'ένα συμφωνημένο κατάλογο τραπεζικών δραστηριοτήτων, ο οποίος είναι προσαρτημένος στην Οδηγία.

Η Οδηγία προβλέπει ότι μπορούν να επωφεληθούν της αμοιβαίας αναγνώρισης και οι θυγατρικές εταιρίες των τραπεζικών ομίλων (δηλαδή ομίλων επικεφαλής των οποίων βρίσκεται το πιστωτικό ίδρυμα), όταν πληρούν ορισμένες σωρευτικές προϋποθέσεις (Άρθρο 18 παρ. 2):

- (α) Η μητρική εταιρία θα πρέπει να έχει λάβει άδεια λειτουργίας ως πιστωτικό ίδρυμα στο ίδιο Κράτος-μέλος, το δίκαιο του οποίου ρυθμίζει την θυγατρική.
- (β) Η μητρική επιχείρηση θα πρέπει να δηλώσει ότι εγγυάται τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει η θυγατρική του.
- (γ) Η μητρική επιχείρηση ή επιχειρήσεις θα πρέπει να κατέχουν το 90% ή περισσότερο των μεριδίων ή των μετόχων της θυγατρικής.
- (δ) Η θυγατρική περιλαμβάνεται ουσιαστικά, και ειδικά για τις δραστηριότητές της, στην εποπτεία σε ενοποιημένη βάση, στην οποία υπόκειται η μητρική (πιστωτικό ίδρυμα), σύμφωνα με την Οδηγία 83/350⁽¹⁵⁾. Η ενοποιημένη εποπτεία καλύπτει τον υπολογισμό του συντελεστή φερεγγυότητας, την εποπτεία των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και τον περιορισμό των συμμετοχών που προβλέπονται.

Σ' ότι αφορά τη γεωγραφική απελευθέρωση των τραπεζικών αγορών, η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία αφ' ενός μεν καταργεί την απαίτηση έκδοσης άδειας λειτουργίας για τα υποκαταστήματα των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων (άρθρο 6) και αφ'ετέρου καταργεί σταδιακά την απαίτηση "προϊκώου κεφαλαίου" (άρθρο 6 παρ. 2). Η έννοια του "προϊκώου κεφαλαίου" περικλείει την απαίτηση καταβολής μίας χρηματικής εγγύησης, που αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για την απόκτηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας υποκαταστήματος αλλοδαπής Τράπεζας. Η ελληνική νομοθεσία απαιτεί την καταβολή του ποσού

⁽¹⁵⁾ ΕΕ αριθ. L 124 της 5.5.1989.

των δύο (2) δισεκατομμυρίων δραχμών σε περίπτωση εγκατάστασης αλλοδαπών υποκαταστημάτων, όσα δηλαδή και για τη σύσταση ελληνικής Τράπεζας⁽¹⁶⁾.

Επίσης, αναφορικά με τη λειτουργία του καταλόγου των Τραπεζικών Δραστηριοτήτων, η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία περιλαμβάνει στο παράρτημά της το κύριο φάσμα των τραπεζικών υπηρεσιών που είναι γνωστές στις διεθνείς συναλλαγές. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο συμφωνημένος κατάλογος των τραπεζικών δραστηριοτήτων έχει συνταχθεί βάσει του προτύπου "της τράπεζας πολλαπλών συναλλαγών" (Universal bank).

Η βασική προϋπόθεση για την απρόσκοπτη λειτουργία της αμοιβαίας αναγνώρισης αυτών των δραστηριοτήτων είναι ότι θα πρέπει να καλύπτονται από την άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος και να υπόκεινται στην εποπτεία της αρμόδιας αρχής της χώρας καταγωγής. Στην περίπτωση αυτή η χώρα υποδοχής δεν μπορεί να επικαλεσθεί κατ' αρχήν τη ρήτρα του "γενικού συμφέροντος" (άρθρο 19 παρ. 3) είτε για να εμποδίσει την παροχή τους είτε για να απαιτήσει σχετική άδεια

Β. Εναρμόνιση των Κανόνων της Χορήγησης άδειας και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος

Η Πρώτη Τραπεζική Οδηγία 77/780 ΕΟΚ⁽¹⁷⁾ θέσπισε ένα σύστημα υποχρεωτικής χορήγησης άδειας λειτουργίας για όλα τα Κράτη-μέλη. Η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία αποβλέπει στην περαιτέρω εναρμόνιση ορισμένων από αυτές τις προϋποθέσεις και την υιοθέτηση νέων, οι οποίες είναι απαραίτητες για την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης των εποπτικών κανόνων και την υλοποίηση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς.

Η Οδηγία 77/780 προέβλεπε ότι, ένα πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει επαρκή κατώτατα κεφάλαια όταν αρχίζει τις δραστηριότητες του⁽¹⁸⁾. Ως "αρχικά κεφάλαια" νοούνται "το καταβεβλημένο κεφάλαιο ή τα στοιχεία που εξομοιούνται προς αυτό, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία." Ωστόσο, αν και η παραπάνω κοινοτική διάταξη ενσωματώθηκε στις εθνικές νομοθεσίες, τα προβλεπόμενα όρια αρχικών κεφαλαίων συνέχισαν να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των Κρατών-μελών. Η Δεύτερη Συντονιστική οδηγία στο άρθρο 4 παρ. 1 αναφέρει ότι "οι

⁽¹⁶⁾ Βλ. σχετ. Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Α 892 της 2.12.1986 περί καθορισμού ελαχίστου κεφαλαίου τραπεζών.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ αριθ. Ν 322 της 17.12.77.

⁽¹⁸⁾ αρ. 3 παρ. 2 της Οδηγίας 77/780 ΕΟΚ.

αρμόδιες αρχές δεν χορηγούν άδεια λειτουργίας όταν το αρχικό κεφάλαιο είναι μικρότερο των πέντε (5) εκατομμυρίων ECU. Εξαιρέση προβλέπει στο άρθρο 4 παρ. 2 για ειδικές κατηγορίες πιστωτικών ιδρυμάτων όπου το αρχικό κεφάλαιο δεν είναι μικρότερο από ένα (1) εκατομμύριο ECU και τα Κράτη-μέλη ανακοινώνουν γιατί κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας. Η Οδηγία προβλέπει ότι τα "ίδια κεφάλαια" ενός πιστωτικού ιδρύματος δεν μπορούν να είναι κατώτερα του "αρχικού κεφαλαίου" (άρθρο 10). Ωστόσο το άρθρο 10 παρ. 2 ορίζει ότι όσα πιστωτικά ιδρύματα δεν είναι σε θέση να συμμορφωθούν με την παραπάνω διάταξη έχουν διορία μέχρι τις 31/12/1996 να φθάσουν στα απαραίτητα επίπεδα.

Σε ό,τι αφορά την Εποπτεία Σημαντικών μετόχων των τραπεζών το άρθρο 5 αναφέρει ότι οι αρμόδιες αρχές δεν χορηγούν άδεια λειτουργίας σ' ένα πιστωτικό ίδρυμα εάν δεν τους έχει προηγουμένως ανακοινωθεί η ταυτότητα των μετόχων ή εταίρων, αμέσων ή εμμέσων, των φυσικών ή νομικών προσώπων που κατέχουν ειδική συμμετοχή καθώς και το ποσό αυτής της συμμετοχής. "Ειδική" θεωρείται η συμμετοχή την οποία κατέχει ένας μέτοχος άμεσα ή έμμεσα σ' ένα πιστωτικό ίδρυμα και η οποία ανέρχεται τουλάχιστον στο 10% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου⁽¹⁹⁾.

Επίσης, αναφορικά με την εποπτεία των συμμετοχών των τραπεζών στον μη-τραπεζικό και μη-χρηματοδοτικό τομέα, η οδηγία 83/350 ΕΟΚ⁽²⁰⁾ που αφορά την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση, καλύπτει ήδη το θέμα των συμμετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων σε άλλα πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα αφού αυτές οι συμμετοχές συμψηφίζονται. Η Δεύτερη Τραπεζική οδηγία προτείνει ένα μηχανισμό ελέγχου των συμμετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων στους άλλους μη πιστωτικούς και μη-χρηματοδοτικούς τομείς. Πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 12 αναφέρεται:

- (α) Ένα πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί να κατέχει ειδική συμμετοχή ανώτερη του 15% των ιδίων κεφαλαίων του σε επιχείρηση που δεν είναι ούτε πιστωτικό ίδρυμα ούτε χρηματοδοτικό ίδρυμα ούτε επιχείρηση που εμπίπτει στο άρθρο 43 παρ. 2 της Οδηγίας 86/635 ΕΟΚ.
- (β) Το συνολικό ποσό των ειδικών συμμετοχών σε επιχειρήσεις που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοδοτικά ιδρύματα ή επιχειρήσεις των οποίων η

⁽¹⁹⁾ βλ. οδηγία 83/349 ΕΟΚ άρθρο 33.

⁽²⁰⁾ ΕΕ αριθ. L 193 της 18.07.83.

δραστηριότητα ορίζεται στο αρ. 43 παρ. 2 της οδηγίας 86/635 ΕΟΚ, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος.

- (γ) Δεν περιλαμβάνονται στις ειδικές συμμετοχές για τον υπολογισμό των παραπάνω ορίων, οι μετοχές ή τα μερίδια τα οποία το πιστωτικό ίδρυμα έχει την κατοχή του προσωρινά, στα πλαίσια μίας διαδικασίας οικονομικής βοήθειας που αποσκοπεί στην εξυγίανση ή τη σωτηρία μίας επιχείρησης ή λόγω της εγγύησης (underwriting) που αναλαμβάνει κατά την έκδοση των τίτλων του.
- (δ) Τα παραπάνω όρια μπορούν να παρακαμφθούν μόνο σε εξαιρετικές και προσωρινές περιπτώσεις και τότε οι αρμόδιες αρχές απαιτούν από το πιστωτικό ίδρυμα να αυξήσει τα ίδια κεφάλαιά του ή να λάβει ισοδύναμα μέτρα.

Τα παραπάνω όρια ισχύουν σε ενοποιημένη βάση.

Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία υπερβαίνουν τα όρια αυτά είχαν στη διάθεση τους δέκα χρόνια προθεσμία για να συμμορφωθούν με τις διατάξεις αυτές.

γ. Η Συνεργασία των Εποπτικών Αρχών.

Η απελευθέρωση της τραπεζικής αγοράς, προϋποθέτει παράλληλα μία ενίσχυση της εποπτείας και έναν κατάλληλο μηχανισμό συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών των Κρατών-μελών. Η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία θεσπίζει ένα λεπτομερειακό σύστημα συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών. Πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 19 αναφέρεται ότι:

1. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που επιθυμεί να ιδρύσει υποκατάστημα σε άλλο κράτος-μέλος προβαίνει σε σχετική γνωστοποίηση προς την αρμόδια αρχή του κράτους-μέλους καταγωγής.

2. Τα κράτη-μέλη απαιτούν από το πιστωτικό ίδρυμα να συνοδεύσει τη γνωστοποίηση με τις ακόλουθες πληροφορίες:

- (α) το κράτος-μέλος στο οποίο σκοπεύει να ιδρύσει υποκατάστημα.
- (β) το πρόγραμμα δραστηριοτήτων στο οποίο αναγράφεται, το είδος των εργασιών τις οποίες σχεδιάζει να ασκήσει το υποκατάστημα και η οργανωτική του δομή.
- (γ) τη διεύθυνση, στο κράτος-μέλος υποδοχής, στην οποία μπορεί να του ζητούνται έγγραφα.

(δ) τα ονόματα των υπευθύνων για τη διεύθυνση του υποκαταστήματος.

3. Αν οι αρχές του κράτους καταγωγής εξετάσουν την κοινοποίηση και δεν αμφιβάλλουν για την επάρκεια του πιστωτικού ιδρύματος, κοινοποιούν εντός τριών (3) μηνών τις πληροφορίες αυτές στις αρμόδιες αρχές του κράτους υποδοχής. Σε περίπτωση όμως που η εξέταση των στοιχείων δεν τις ικανοποιεί, δεν κοινοποιούν τις παραπάνω πληροφορίες στις αρχές της χώρας υποδοχής. Επίσης, γνωστοποιούν στο πιστωτικό ίδρυμα τους λόγους άρνησης μέσα σε τρεις (3) μήνες. Είναι εύλογο ότι η άρνηση των αρχών της χώρας καταγωγής, μπορεί να αποτελέσει το αντικείμενο προσφυγής από το ενδιαφερόμενο πιστωτικό ίδρυμα ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας καταγωγής.

4. Οι αρχές του κράτους υποδοχής, μπορούν εντός τριών (3) μηνών από τη λήψη της κοινοποίησης, να οργανώσουν την εποπτεία που θα αφορά τη λειτουργία του υποκαταστήματος και να διερευνήσουν κατά πόσον οι προς άσκηση δραστηριότητες αντίκειται στο δημόσιο συμφέρον.

Για την περίπτωση της ελεύθερης παροχής τραπεζικών υπηρεσιών η Οδηγία προβλέπει μία απλοποιημένη διαδικασία. Το πιστωτικό ίδρυμα που σκοπεύει να παράσχει τις υπηρεσίες του σε διακρατική βάση σ' άλλο κράτος-μέλος, για πρώτη φορά, θα πρέπει να κοινοποιήσει στις αρμόδιες αρχές της χώρας καταγωγής τις δραστηριότητες που περιέχονται στον κατάλογο (Άρθρο 20).

Τα κράτη-μέλη υποδοχής μπορούν να απαιτήσουν από κάθε πιστωτικό ίδρυμα που έχει ένα υποκατάστημα στην επικράτειά τους:

- 1) Να αποστέλλει στις αρμόδιες αρχές τους περιοδική έκθεση για τις πράξεις που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφος του (21 παρ. 1).
- 2) πληροφορίες ίδιες με εκείνες που απαιτούν γι αυτό το σκοπό από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα.
- 3) Αν οι αρμόδιες αρχές του κράτους-μέλους υποδοχής διαπιστώσουν ότι το πιστωτικό ίδρυμα που προσφέρει υπηρεσίες στην επικράτειά του δεν συμμορφώνεται με τις νομικές ρυθμίσεις της χώρας αυτής που αφορούν το δημόσιο συμφέρον ή παραβιάζει τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας απαιτούν από το εν λόγω ίδρυμα να θέσει τέρμα στην αντικανονική αυτή κατάσταση (21 παρ. 2).
- 4) Η οδηγία προβλέπει λεπτομερειακά τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών της χώρας καταγωγής και της χώρας υποδοχής που θέτει τέρμα στις ενδεχόμενες παραβιάσεις του πιστωτικού ιδρύματος. Η οδηγία προβλέπει,

επίσης, ότι οι διατάξεις της οι σχετικές με την ελεύθερη παροχή των τραπεζικών υπηρεσιών (Άρθρο 20), δεν μπορούν να βλάψουν τα κεκτημένα δικαιώματα των ιδρυμάτων που κάνουν χρήση αυτής της ελευθερίας και πριν τη θέση σε ισχύ της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας (Άρθρο 23 παρ. 2).

Σε ό,τι αφορά την επιτόπια επαλήθευση των πληροφοριών στα υποκαταστήματα, η οδηγία 83/350 ΕΟΚ για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση έχει θεσπίσει ένα σύστημα, το οποίο αφορά κυρίως τις θυγατρικές εταιρίες (πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα) των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία είναι εγκαταστημένα σ' ένα άλλο κράτος-μέλος⁽²¹⁾. Το σύστημα της Οδηγίας 83/350 προβλέπει ότι, αν οι αρχές του κράτους καταγωγής ζητήσουν από τις αρχές του κράτους υποδοχής την επαλήθευση των αναγκαίων πληροφοριών, οι τελευταίες έχουν τρεις δυνατότητες:

- (α) Είτε να πραγματοποιήσουν την επαλήθευση αυτές οι ίδιες.
- (β) Είτε να επιτρέψουν στις αρχές του αιτούντος κράτους να διενεργήσουν την επαλήθευση.
- (γ) Είτε να επιτρέψουν σ' έναν ελεγκτή ή εμπειρογνώμονα να πραγματοποιήσει την επαλήθευση.

Η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία επεκτείνει το παραπάνω σύστημα και προβλέπει ότι οι αρχές του κράτους καταγωγής του πιστωτικού ιδρύματος, μπορούν να πραγματοποιήσουν οι ίδιες επιτόπια επαλήθευση των πληροφοριών στο κράτος υποδοχής του υποκαταστήματος για τις πληροφορίες, αφού πληροφορηθούν προηγουμένως τις αρχές του (Άρθρο 15).

Τέλος, αναφορικά με το επαγγελματικό απόρρητο των Εποπτικών Αρχών, η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία ενισχύει τις διατάξεις που αφορούν την προστασία του, ιδιαίτερα στα πλαίσια μίας ενιαίας τραπεζικής αγοράς.

Το επαγγελματικό απόρρητο συνεπάγεται ότι οι εμπιστευτικές πληροφορίες που συγκεντρώνουν οι εποπτικές αρχές κατά την διάρκεια της εκτέλεσης των καθηκόντων τους, δεν μπορούν να αποκαλυφθούν σε οποιοδήποτε πρόσωπο ή αρχή, εκτός των περιπτώσεων που άπτονται του Ποινικού Δικαίου (Άρθρο 16).

⁽²¹⁾ Βλ. Οδηγία του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 1983 για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση (83/350 ΕΟΚ), άρθρο 5.

Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις εμπιστευτικές πληροφορίες, για καθορισμένους αποκλειστικά σκοπούς τραπεζικής εποπτείας. Πρώτον, για την εξέταση των προϋποθέσεων ανάληψης δραστηριοτήτων πιστωτικού ιδρύματος, για τη διευκόλυνση της ατομικής και ενοποιημένης εποπτείας, για τις προϋποθέσεις άσκησης της τραπεζικής δραστηριότητας και ιδιαίτερα για τον έλεγχο της ρευστότητας, της φερεγγυότητας και των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων. Δεύτερον, όταν οι αποφάσεις της αρμόδιας αρχής αποτελούν αντικείμενο διοικητικής προσφυγής. Τρίτον, στα πλαίσια της δικαστικής προσφυγής που αφορά θέματα επιτόπιων ερευνών σε υποκαταστήματα.

Εξαιρέσεις από την γενική αρχή της προστασίας του επαγγελματικού απόρρητου προβλέπεται στο άρθρο 16 παρ. 5. Πιο συγκεκριμένα η αρχή μπορεί να παρακαμφθεί στις περιπτώσεις απαλλαγής πληροφοριών εντός του ίδιου κράτους-μέλους εφόσον υπάρχουν περισσότερες από μία αρμόδιες αρχές, ή μεταξύ κρατών-μελών:

- όταν υπάρχουν πολλές τέτοιες αρχές στο ίδιο κράτος-μέλος,
- και των αρχών που έχουν δημόσια εξουσία για την εποπτεία των άλλων χρηματοδοτικών ιδρυμάτων (institutions financières) και των ασφαλιστικών εταιριών καθώς και των αρχών που έχουν ευθύνη της εποπτείας των χρηματοδοτικών αγορών,
- και των οργάνων που συμμετέχουν στην εκκαθάριση και την πτώχευση των πιστωτικών ιδρυμάτων και σε άλλες παρεμφερείς διαδικασίες,
- και των προσώπων τα οποία είναι επιφορτισμένα με το νόμιμο έλεγχο των λογαριασμών του πιστωτικού ιδρύματος και των άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Γ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 89/646/ΕΟΚ.

Ωστόσο, και μετά την έκδοση και υιοθέτηση της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας, παρέμειναν μία σειρά από μέτρα τα οποία έπρεπε να ληφθούν προκειμένου να συνεχιστεί η πορεία ολοκλήρωσης του "προστατευτικού δικτύου" του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Όπως, τονίσθηκε και στην εισαγωγή

του κεφαλαίου η ολοκλήρωση της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς είναι συνυφασμένη με τη δημιουργία ενός "προστατευτικού διχτιού" το οποίο θα εξασφαλίζει τη σταθερότητα του όλου συστήματος. Αν η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία έθεσε τις βάσεις για τη διαμόρφωση, ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά τις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας και λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων, του "προστατευτικού διχτιού" και κατ' επέκταση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αγοράς, παρέμεινε εκκρεμής η έκδοση οδηγιών που θα συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της όλης προσπάθειας. Οδηγίες που θα συμπληρώνουν το χώρο της "προληπτικής εποπτείας" (έλεγχος της κεφαλαιακής επάρκειας, έλεγχος μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων), την παρεμβατική πολιτική και ιδιαίτερα εκείνα τα μέτρα που αφορούν την έγκαιρη παρέμβαση των αρχών με στόχο την εξυγίανση ή την αναστολή λειτουργίας προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς επίσης και την υιοθέτηση συστημάτων εγγύησης καταθέσεων.

Τα κοινοτικά όργανα κινήθηκαν προκειμένου να καλύψουν τα εναπομείναντα κενά εκδίδοντας τις εξής οδηγίες:

α) Στον έλεγχο της κεφαλαιακής επάρκειας εντάσσονται οι οδηγίες:

- 89/647 ΕΟΚ⁽²²⁾ σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η Οδηγία αυτή, που αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη διασφάλιση της φερεγγυότητάς τους, θεσπίζει ένα συντελεστή ο οποίος εκφράζει το λόγο των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του ενεργητικού του και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, σταθμισμένα κατά το βαθμό του πιστωτικού κινδύνου τον οποίο φέρουν. Ο εν λόγω συντελεστής πρέπει από 1.1.1993 να διατηρείται σε ύψος τουλάχιστον 8%, όριο το οποίο υποχρεούνται να πλησιάσουν με διαδοχικές προσεγγίσεις και όσα πιστωτικά ιδρύματα εμφανίζουν κατά την 1.1.1991 χαμηλότερο ποσοστό.
- 89/299 ΕΟΚ⁽²³⁾ σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η Οδηγία αυτή, στα πλαίσια της ενίσχυσης της εποπτείας και της διασφάλισης της συνέχειας της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, θεσπίζει κοινούς βασικούς κανόνες για τον προσδιορισμό των στοιχείων που συνιστούν τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων στα διάφορα κράτη-μέλη. Η

⁽²²⁾ ΕΕ Αριθ. L 386, 30.12.89, όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 91/131 ΕΟΚ, 94/77/ΕΟΚ, 95/15/ΕΚ και 96/10/ΕΚ.

⁽²³⁾ ΕΕ Αριθ. 124, 5.5.89, όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 91/633/ΕΟΚ και 92/16/ΕΟΚ.

Οδηγία διακρίνει, βάσει ποιοτικών κριτηρίων, μεταξύ βασικών και συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων, ορίζει τα στοιχεία που τα συνιστούν, και θέτει περιορισμούς στο ύψος των συμπληρωματικών κεφαλαίων σε σχέση με τα βασικά ίδια κεφάλαια.

- 93/6 ΕΟΚ⁽²⁴⁾ σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η οδηγία 93/6/ΕΟΚ καθορίζει κοινά βασικά κριτήρια για τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, προκειμένου να υπάρξει εξασφάλιση από τους κινδύνους αγοράς και προστασία των επενδυτών.

β) Στον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων εντάσσεται η οδηγία 92/12 ΕΟΚ⁽²⁵⁾ σχετικά με την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και πιστωτικών ιδρυμάτων. Η Οδηγία 92/12/ΕΟΚ αναφέρεται στην κοινοποίηση των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων αλλά και στα επιτρεπτά όρια χρηματοδοτικών ανοιγμάτων που δύνανται να έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Ένα χρηματοδοτικό άνοιγμα ενός πιστωτικού ιδρύματος σ' ένα πελάτη ή σε μία ομάδα συνδεδεμένων πελατών. Θεωρείται μεγάλο άνοιγμα όταν η αξία του φθάσει ή υπερβεί στο 10% των ιδίων κεφαλαίων του. Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν δύνανται να έχουν ως προς ένα πελάτη ή ομάδα συνδεδεμένων πελατών, χρηματοδοτικά ανοίγματα των οποίων το συνολικό ποσό υπερβαίνει το 25% των ιδίων κεφαλαίων. Όταν μάλιστα αυτός ο πελάτης ή η ομάδα συνδεδεμένων πελατών είναι η μητρική επιχείρηση ή η θυγατρική του πιστωτικού ιδρύματος, ή/και μία ή περισσότερες από τις θυγατρικές αυτής της μητρικής επιχείρησης, το ποσοστό μειώνεται σε 20%. Τέλος, ένα πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί να αναλάβει μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα των οποίων το συνολικό ποσό υπερβαίνει το 800% των ιδίων κεφαλαίων του.

γ) Στην εποπτεία σε ενοποιημένη βάση εντάσσεται η ομόθυμη οδηγία 92/30/ΕΟΚ⁽²⁶⁾, η οποία αντικατέστησε την προηγούμενη Οδηγία 83/350/ΕΟΚ.

⁽²⁴⁾ ΕΕ Αριθ. L 141, 11.6.93. Με την ίδια οδηγία διαμορφώθηκε και ένα καθεστώς κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας για τις κοινοτικές επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, ανάλογων εκείνου που ισχύει για τα πιστωτικά ιδρύματα.

⁽²⁵⁾ ΕΕ Αριθ. L 29, 5.2.93.

⁽²⁶⁾ ΕΕ Αριθ. L 110, 28.4.92. Η οδηγία αυτή αντικατέστησε προηγούμενη Οδηγία του Συμβουλίου (83/350 ΕΟΚ, ΕΕ Αριθ. L 193, 18.7.83).

Σύμφωνα με την Οδηγία 92/30/ΕΟΚ οι αρμόδιες αρχές που είναι επιφορτισμένες με την άσκηση της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση οφείλουν να απαιτήσουν την πλήρη ενοποίηση των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που αποτελούν θυγατρικές της μητρικής επιχείρησης. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που έχει ως θυγατρική άλλο πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα ή διαθέτει συμμετοχή σ' αυτά υπόκειται σε εποπτεία της ενοποιημένης χρηματο-οικονομικής του κατάστασης. Επίσης, κάθε πιστωτικό ίδρυμα του οποίου η μητρική επιχείρηση είναι χρηματοδοτική εταιρεία, υπόκειται σε εποπτεία σε ενοποιημένη ενοποιημένης χρηματοοικονομικής κατάστασης.

Τα κράτη-μέλη ή οι αρμόδιες αρχές που έχουν αναλάβει την ενοποιημένη εποπτεία μπορούν σε μεμονωμένες περιπτώσεις να μην υπάγουν στην ενοποίηση ένα πιστωτικό ίδρυμα ή μια επιχείρηση επικουρικών τραπεζικών υπηρεσιών που αποτελούν θυγατρικές ή στα οποία κατέχεται μία μερίδα συμμετοχής:

- όταν η επιχείρηση που πρόκειται να περιληφθεί στην ενοποίηση ευρίσκεται σε τρίτη χώρα όπου υπάρχουν νομικά εμπόδια στη διαβίβαση των αναγκαίων πληροφοριών.
- όταν η επιχείρηση είναι κατά τη γνώμη των αρμοδίων αρχών αμελητέα σε σχέση με τους στόχους της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- όταν κατά τη γνώμη των αρμοδίων αρχών η ενοποίηση της χρηματο-οικονομικής κατάστασης της προς έλεγχο επιχείρησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε λάθη όσον αφορά τους στόχους της εποπτείας.

Ακόμη, η Οδηγία θεσπίζει ένα σύστημα πληροφοριών που πρέπει να παρέχονται από τις μεικτές εταιρίες και τις θυγατρικές τους. Τα Κράτη-μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε κανένα νομικό εμπόδιο να μην εμποδίζει τις επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στην ενοποιημένη εποπτεία, τις μεικτές και τις θυγατρικές τους να ανταλλάσσουν πληροφορίες χρήσιμες για την άσκηση της εποπτείας.

δ) Σχετικά με τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων εκδόθηκε η Οδηγία 94/19/ΕΟΚ⁽²⁷⁾ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου "περί συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων". Η Οδηγία αναφέρεται στη συμμετοχή των πιστωτικών ιδρυμάτων στα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων και στην

⁽²⁷⁾ Ε.Ε. Αριθ. L 135, 13.5.94.

ελάχιστη εναρμόνιση των όρων λειτουργίας των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων.

Καθιερώνεται υποχρεωτική συμμετοχή των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων σε ένα εθνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων. Ωστόσο, προβλέπονται κάποιες εξαιρέσεις ως προς αυτή την υποχρεωτική αρχή.

Ως προς τα υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε κράτος-μέλος υποδοχής. Η Οδηγία προβλέπει την κάλυψη των αλλοδαπών καταθέσεων από το σύστημα του κράτους-μέλους προέλευσης. Ωστόσο είναι δυνατή η συμμετοχή στο σύστημα του κράτους-μέλους υποδοχής για συμπληρωματική κάλυψη (topping up). Ταυτόχρονα, εισάγεται και η αρχή της "μη-εξαγωγής της υψηλότερης κάλυψης (export-cap). Επομένως, το ύψος της προστασίας των καταθετών σε υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων η καταστατική έδρα των οποίων ευρίσκεται σε άλλο κράτος-μέλος κρίθηκε ότι δεν πρέπει να είναι απεριόριστη.

Σε ό,τι αφορά τα εξωκοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα, η οδηγία ορίζει ότι η αρχή της κάλυψης των καταθετών από το σύστημα της χώρας προέλευσης δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση υποκαταστημάτων πιστωτικού ιδρύματος που έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν σε κράτος-μέλος της Κοινότητας, εφόσον η καταστατική τους έδρα ευρίσκεται εκτός της Κοινότητας. Ακόμη, η οδηγία προβλέπει διατάξεις αποκλεισμού ενός πιστωτικού ιδρύματος που δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του στο σύστημα εγγύησης στο οποίο συμμετέχει.

Η Οδηγία περιέχει διατάξεις σχετικές με την έκταση στην οποία καλύπτονται από τα εθνικά συστήματα οι καταθέσεις που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Υιοθετείται η αρχή της ευρείας προστασίας των τραπεζικών πιστωτών. Ωστόσο γίνεται αναφορά και ως προς την έννοια της "καταθέσεως" στην οποία υπάγονται: α) τα πιστωτικά υπόλοιπα που προκύπτουν από κεφάλαια κατατεθειμένα σε λογαριασμό, β) τα πιστωτικά υπόλοιπα από μεταβατικού χαρακτήρα πράξεις προερχόμενες από συνήθεις τραπεζικές πράξεις και γ) οι πιστώσεις για τις οποίες έχει εκδοθεί χρέος που αποδεικνύεται από μεταβιβάσιμους παραστατικούς τίτλους. Από την έννοια της κατάθεσης προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις που δεν καλύπτονται από τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων.

Ως προς το επίπεδο κάλυψης, η οδηγία καθιερώνει ένα ελάχιστο εναρμονισμένο επίπεδο κάλυψης, το οποίο καθίσταται δεσμευτικό για όλα τα

συστήματα που λειτουργούν στα κράτη-μέλη. Το ελάχιστο όριο κάλυψης προσδιορίστηκε σε 20.000 ECU. Ως προς το ανώτατο επίπεδο κάλυψης κρίθηκε σκόπιμο να μην παρεμποδιστεί η διατήρηση ή η θέσπιση διατάξεων, οι οποίες παρέχουν υψηλότερη κάλυψη.

Ακόμη, η Οδηγία περιέχει διατάξεις σχετικές με τη διαδικασία καταβολής αποζημιώσεων στους δικαιούχους καταθέτες, ορίζοντας την έννοια της "μη-διαθέσιμης κατάθεσης", καθορίζοντας την προθεσμία καταβολής αποζημιώσεων των καταθετών σε διάστημα τριών (3) μηνών από την ημέρα που οι αρμόδιες εποπτικές αρχές διαπιστώσουν αδυναμία πληρωμής των καταθετών. Τέλος, το ρυθμιστικό πλαίσιο της Οδηγίας ολοκληρώνεται με την καθιέρωση διατάξεων υποχρεωτικού χαρακτήρα για την ενημέρωση των καταθετών σχετικά με τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του συστήματος το οποίο καλύπτει τις καταθέσεις τους.

ε) Σχετικά με την εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν έχει εκδοθεί ακόμη σχετική οδηγία. Ωστόσο, υπάρχει πρόταση οδηγίας, η συζήτηση της οποίας έχει ανασταλεί από το 1988, όμως το Δεκέμβριο του 1995 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να την επαναφέρει προς συζήτηση.

Οι βασικές επιλογές που χαρακτηρίζουν το περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας είναι οι εξής:

- η μη καθιέρωση της υποχρέωσης για εναρμόνιση των εθνικών μέτρων εξυγίανσης και διαδικασιών εκκαθάρισης.
- η υιοθέτηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης από τα κράτη-μέλη των εθνικών μέτρων και διαδικασιών αναφορικά με την εξυγίανση και εκκαθάριση των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ
- ειδικοί κανόνες καθιερώνονται σχετικά με την εξυγίανση και εκκαθάριση των υποκαταστημάτων σε κράτη-μέλη μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εχοντας παρουσιάσει στο προηγούμενο κεφάλαιο την πολιτική και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εγκαθίδρυση της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς, στο υφιστάμενο κεφάλαιο η ανάλυση θα επικεντρωθεί στην παρουσίαση των βασικών νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και Πράξεων του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με τα οποία ενσωματώνονται στο ελληνικό δίκαιο οι κυριώτερες οδηγίες της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς.

Η ανάλυση του ελληνικού θεσμικού τραπεζικού πλαισίου θα επικεντρωθεί σε εκείνους τους τομείς που αφορούν την ίδρυση και λειτουργία υποκαταστημάτων, αλλά και θυγατρικών τραπεζικών εταιριών, από αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα κοινοτικής και μη-κοινοτικής προέλευσης, ταυτόχρονα θα καταγράφονται και τα στοιχεία εκείνα που αφορούν την ίδρυση και τη λειτουργία ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να διαφαίνονται καλύτερα οι όποιες διαφορές και ομοιότητες.

Κεντρικό σημείο αναφοράς, και στο υφιστάμενο κεφάλαιο, θα αποτελέσει το "προστατευτικό δίχτυ" του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται από το βασικό Τραπεζικό Νόμο 2076/92 (ο οποίος ενσωματώνει την Δεύτερη Τραπεζική Συντονιστική Οδηγία) αλλά και από τις υπόλοιπες πράξεις, οι οποίες αφορούν τη φερεγγυότητα, τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα και τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ακολουθώντας τη δομή του "προστατευτικού δικτύου" του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, η παρουσίαση θα εστιαστεί τόσο τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και στο καθεστώς και το περιεχόμενο της προληπτικής εποπτείας στην Ελλάδα, καθώς και στο ελληνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων και στις προϋποθέσεις συμμετοχής των πιστωτικών ιδρυμάτων σ' αυτά.

Τέλος, αναγκαία κρίνεται πριν την παρουσίαση του ισχύοντος ελληνικού θεσμικού πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων, μία σύντομη ιστορική αναδρομή του καθεστώτος λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα.

A. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η εγκατάσταση ξένων τραπεζών στην Ελλάδα είχε ως απαραίτητη προϋπόθεση την έγκριση της Νομισματικής Επιτροπής, όπως άλλωστε και κάθε ίδρυση τραπεζικής εταιρίας ή καταστήματος, θυρίδας κλπ⁽¹⁾, ανεξάρτητα από την εθνικότητα της ιδιοκτησίας. Η έγκριση αυτή δεν υπόκειται⁽²⁾ σε οποιοδήποτε έλεγχο, η Νομισματική Επιτροπή είχε απόλυτη διακριτική ευχέρεια να παραχωρήσει ή όχι τη συγκατάθεση της για την εγκατάσταση στην Ελλάδα μίας ξένης τράπεζας.

Το σύστημα αυτό στηριζόταν στην αρχή της σκοπιμότητας ή όχι της αίτησης εγκατάστασης μίας τράπεζας. Η διερεύνηση αυτή δεν συνδέοταν μάλιστα με την καθιέρωση οποιουδήποτε αντικειμενικού κριτηρίου, βάσει του οποίου να προσδιορίζεται ή όχι η ύπαρξη της σκοπιμότητας.

Η Νομισματική Επιτροπή μπορούσε να εγκρίνει ή να απορρίψει την εγκατάσταση μίας ξένης τράπεζας με γνώμονα όχι μόνο τις επιδιώξεις της πιστωτικής ή οικονομικής πολιτικής, αλλά και στη βάση γενικότερων πολιτικών και οικονομικών υπολογισμών που δεν αποτελούσαν στοιχεία μίας μακρυπρόθεσμης πολιτικής για την οργάνωση και τη λειτουργία της πιστωτικής αγοράς⁽³⁾.

Στις εγκρίσεις εγκατάστασης ξένων τραπεζών υπήρχαν ορισμένοι όροι, που διαφοροποιούνταν ανάλογα με τη μορφή της εγκατάστασης. Ειδικότερα μπορούσαν να διακριθούν τέσσερις μορφές εγκατάστασης: υποκατάστημα, θυγατρική εταιρία, γραφείο αντιπροσωπίας, γραφείο σύμφωνα με τον Α.Ν. 89/67.

1. Εγκατάσταση και λειτουργία υποκαταστήματος

Οι όροι εγκατάστασης και λειτουργίας υποκαταστήματος ξένης τράπεζας περιέχονταν κατά βάση στην πρώτη έγκριση της Νομισματικής Επιτροπής για εγκατάσταση ξένης τράπεζας στη χώρα μεταπολεμικά, της Citibank. Η απόφαση αυτή περιείχε όλα τα βασικά στοιχεία για τις εγκρίσεις ξένων

⁽¹⁾ ΤΑΣΟΣ ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ, ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, η μεταπολεμική εμπειρία, ΑΘΗΝΑ, 1982, εκδ. Gutenberg σελ. 97.

⁽²⁾ Το καθεστώς αυτό ίσχυε μέχρι τον Ιούνιο 1981

⁽³⁾ Βλ. υποσημείωση 1, σελ. 98.

υποκαταστημάτων⁽⁴⁾. Σύμφωνα μ' αυτές, οι βασικές προϋποθέσεις που προβλέπονταν ήταν:

- α) Η ξένη τράπεζα όφειλε να εισάγει στην Ελλάδα συνάλλαγμα αντίστοιχο προς το ποσό των 10 εκατ. δολλαρίων για κάθε υποκατάστημα. Το ποσό αυτό ήταν 5 εκατ. δολλάρια μέχρι το Νοέμβριο 1973.
- β) Το εισαγόμενο παραπάνω κεφάλαιο έπρεπε να παραμείνει στη χώρα σ' όλο το διάστημα της λειτουργίας του υποκαταστήματος που αφορούσε.
- γ) Το κεφάλαιο αυτό χρησιμοποιούνταν είτε για κατάθεση σε συνάλλαγμα στην Τρ. Ελλάδας, είτε για μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου ή μιας των Τραπεζών επενδύσεων.

Ωστόσο, για τη λειτουργία των υποκαταστημάτων ξένων Τραπεζών ισχύουν οι γενικές κατ' αρχήν ρυθμίσεις που αφορούσαν και τις ελληνικές τράπεζες. Σε ορισμένα θέματα όμως προβλέπονταν ειδικές ρυθμίσεις⁽⁵⁾ οι οποίες δημιουργούσαν συνθήκες λειτουργίας πίο ευνοϊκές από ότι για τις ελληνικές τράπεζες.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι ξένες τράπεζες που εγκαθίστανται με τη μορφή υποκαταστήματος δεν είχαν, σύμφωνα με τη νομοθεσία καμμία υποχρέωση για τη δημοσίευση ισολογισμού, όπως και για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους. Η μόνη υποχρέωση ήταν η δημοσίευση μίας μηνιαίας λογιστικής κατάστασης, χωρίς αναλυτικό χαρακτήρα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανυπαρξία στοιχείων που θα επέτρεπαν μία κάπως ολοκληρωμένη εικόνα της λειτουργίας τους στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Το καθεστώς αυτό μεταβλήθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 1981, ως αποτέλεσμα της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Κατ' αυτόν τον τρόπο καταργήθηκε και η υποχρέωση εισαγωγής 10 εκατ. δολλαρίων κατά υποκατάστημα που ιδρύεται. Οι ξένες τράπεζες εξισώθηκαν με τις ελληνικές και σε περίπτωση εγκατάστασής τους υποχρεούνταν να εισάγουν 1 δισεκ. δρχ. (σε συνάλλαγμα) ανεξάρτητα από τον αριθμό των υποκαταστημάτων που ιδρύονταν.

2. Εγκατάσταση και λειτουργία θυγατρικής τραπεζικής εταιρίας.

Η ίδρυση θυγατρικής εταιρίας από ξένες τράπεζες για την άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας αντιμετωπιζόταν κατά βάση αρνητικά από την

⁽⁴⁾ Ν.Ε. 1314//5/27.2.64, Ν.Ε. 1562//11/2.6.70, 416/2.11.73 και 23/5/5.4.74.

⁽⁵⁾ Βλ. υποσημείωση 1, σελ. 100-103.

ελληνική νομοθεσία. Έτσι, η συμμετοχή των ξένων τραπεζών στο μετοχικό κεφάλαιο μίας τραπεζικής εταιρίας δεν μπορούσε να ξεπερνά αθροιστικά το 40%. Επίσης, η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου έπρεπε να αποτελείται από Έλληνες που διέμεναν μόνιμα στην Ελλάδα⁽⁶⁾. Η διάταξη αυτή καθιστούσε απαγορευτική την εγκατάσταση με τη μορφή θυγατρικής εταιρίας και επέτρεπε μόνο συμμετοχές μειοψηφίας των ξένων τραπεζών στο κεφάλαιο ελληνικών τραπεζών. Ωστόσο, το 1978, με ειδική απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής εγκρίθηκε το καταστατικό της Αραβοελληνικής Τράπεζας, στην οποία η αλλοδαπή συμμετοχή ξεπέρασε το όριο του 40% και έφθασε το 60%.

Με την απόφαση αυτή δημιουργήθηκε προηγούμενο, που έδινε τη δυνατότητα επανάληψης και σε άλλες τράπεζες να εγκατασταθούν με την ίδρυση θυγατρικής στην Ελλάδα. Μάλιστα η έγκριση δεν αφορούσε κοινοτικούς τραπεζικούς οργανισμούς, για τους οποίους η ελευθερία αυτή θα πραγματοποιούνταν σε εφαρμογή των κοινοτικών ρυθμίσεων.

3. Εγκατάσταση και λειτουργία γραφείων αντιπροσωπίας.

Για τους όρους και το καθεστώς εγκατάστασης και λειτουργίας γραφείων εκπροσώπησης των ξένων Τραπεζών δεν είχε διαμορφωθεί συγκεκριμένο πλαίσιο νομοθετικών ρυθμίσεων. Το αντικείμενο ρυθμιζόταν κάθε φορά από την εγκριτική απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής. Οι αποφάσεις αυτές επέτρεπαν τη συλλογή εμπορικών και οικονομικών πληροφοριών για λογαριασμό ξένων τραπεζών ή πελατών της τράπεζας, την ενθάρρυνση και προώθηση επιχειρηματικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων ξένων εταιριών στην Ελλάδα και γενικά την εκπροσώπηση των συμφερόντων της τράπεζας στη χώρα. Αντίθετα, απαγορευόταν ρητά η άσκηση οποιασδήποτε μορφής τραπεζικών εργασιών. Τα γραφεία αντιπροσωπίας έπρεπε να καλύπτουν τα έξοδα εγκατάστασης και λειτουργίας με εισαγόμενο συνάλλαγμα.

4. Εγκατάσταση και λειτουργία γραφείων τραπεζών βάσει του Α.Ν. 89/1967.

Η πολιτική της προσέλκυσης ξένων πολυεθνικών εταιριών στον ελληνικό χώρο που θα αποβλέπουν τις αγορές της Μ. Ανατολής επεκτάθηκε και στις Τράπεζες. Ορισμένες από αυτές τις τράπεζες άρχισαν να εγκαθίστανται στην

⁽⁶⁾ 1360/5/3.3.65 Αποφ. Ν.Ε.

Ελλάδα από το 1976⁽⁷⁾ με το καθεστώς του Α.Ν. 89/1967, δηλαδή σαν γραφεία, που η δραστηριότητά τους συνίσταται στην εκτέλεση τραπεζικών εργασιών που το αντικείμενο τους βρίσκεται σε περιοχές έξω από την Ελλάδα.

Οι τράπεζες αυτές υποχρεούνταν να καλύπτουν τις δαπάνες λειτουργίας και μισθοδοσίας του προσωπικού και για το σκοπό αυτό έπρεπε να εισάγουν τουλάχιστον 50 χιλιάδες δολάρια το χρόνο. Επίσης, η Νομισματική Επιτροπή καθόριζε την ακριβή φύση των τραπεζικών εργασιών που το αντικείμενο τους θεωρείται ότι βρίσκεται εκτός Ελλάδας σύμφωνα με την έννοια του Α.Ν. 89/67 και όριζε συμόρφωση αυτών των πιστωτικών ιδρυμάτων προς τις αποφάσεις της καθώς και παροχή προς αυτήν όλων των απαραίτητων στοιχείων. Για τις τραπεζικές εργασίες της, τα καταστήματα αυτά είχαν πλήρη ελευθερία προσδιορισμού των όρων και δεν υπάγονταν στους πιστωτικούς περιορισμούς που ίσχυαν για την εσωτερική πιστωτική αγορά.

Β. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ.

Στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, και ιδιαίτερα μετά το 1987 κατ' εφαρμογή των προτάσεων της "Επιτροπής για την Αναμόρφωση και τον Εκουγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος"⁽⁸⁾, τέθηκε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα ευρείας μεταρρύθμισης του Ελληνικού πιστωτικού συστήματος. Η πιστωτική αυτή μεταρρύθμιση υπήρξε αποτέλεσμα της ανάγκης της προσαρμογής της Ελληνικής αγοράς στις συνθήκες λειτουργίας των πιστωτικών συστημάτων ανά την υφήλιο και στη διαμορφωμένη ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απεξάρτηση του τραπεζικού συστήματος από το διοικητικό πλαίσιο παρέμβασης που διαμορφώθηκε στις δεκαετίες της οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας και ο αποχαρακτηρισμός του ως φορέα διοχέτευσης ελκυστικών δανειακών κεφαλαίων στις ιδιωτικές ή δημόσιες υπηρεσίες με κριτήρια πολιτικής προτεραιότητας και χρηματοδότησης των ελλειμάτων του δημοσίου κατέστησαν άμεσες προτεραιότητες πολιτικής⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 1 σελ. 106.

⁽⁸⁾ Έκθεση Επιτροπής για την Αναμόρφωση και τον Εκουγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος (1987)

⁽⁹⁾ ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ, ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ Η ΕΓΓΥΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Αθήνα, Μάιος 1996, σελ. 1, Πανεπιστημιακές παραδόσεις.

Ταυτόχρονα, η κατάργηση των διοικητικών παρεμβάσεων πλαισιώθηκε, όπως σε όλες τις χώρες που προχώρησαν σε πιστωτική μεταρρύθμιση πριν από την Ελλάδα, με την υιοθέτηση μηχανισμών και μέτρων που έχουν επιλεγεί διεθνώς ως ικανά για τη διασφάλιση της σταθερότητας των απελευθερωμένων τραπεζικών συστημάτων.

Η ενίσχυση των συνθηκών ανταγωνισμού στο Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα σε συνδυασμό με την επέκταση της δραστηριότητας των τραπεζών σε συναλλαγές σε τίτλους μεταβλητού και σταθερού εισοδήματος και τη διεύρυνση των εργασιών τους σε συνάλλαγμα είχαν ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα την αύξηση της ευαισθησίας τους στους χρηματοοικονομικής φύσεως κινδύνους (πιστωτικό, ρευστότητας, αγοράς, επιτοκίων). Η ανάγκη για την πρόληψη της περιέλευσης τραπεζικών επιχειρήσεων σε κατάσταση αφερεγγυότητας λόγω εκθέσεως σε αυτούς τους κινδύνους, σε συνδυασμό με το φόβο της επέλευσης αλυσιδωτών προβλημάτων στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος λόγω της ενεργοποίησης μεταδοτικών μηχανισμών, ανέδειξε, λοιπόν, το αίτημα για την ενίσχυση των μέτρων και των μηχανισμών μέσω των οποίων είναι δυνατή η διασφάλιση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και η πρόληψη της εκδήλωσης κρίσεων. Σημαντικό τμήμα των σχετικών ενεργειών αποτελέσαν η διαμόρφωση του καθεστώτος προληπτικής εποπτείας των τραπεζών και η δημιουργία ενός συστήματος εγγύησης καταθέσεων.

Η διαδικασία του θεσμικού εκσυγχρονισμού του ελληνικού πιστωτικού συστήματος επιταχύνθηκε σημαντικά με την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των κοινοτικών οδηγιών που αφορούν στη δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής και της ενιαίας χρηματιστηριακής αγοράς. Η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τραπεζικών υπηρεσιών βασίστηκε στις αρχές που υιοθέτησαν τα κοινοτικά όργανα με τη Δεύτερη Τραπεζική Συντονιστική Οδηγία⁽¹⁰⁾ για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος και την τροποποίηση της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ (89/646/ΕΟΚ)⁽¹⁰⁾

Με τον καλούμενο βασικό τραπεζικό νόμο 2076/1992⁽¹¹⁾ επήλθε εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς την προαναφερθείσα Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία. Κατ' αυτόν τον τρόπο τέθηκαν οι βάσεις για τη διαμόρφωση του "προστατευτικού

⁽¹⁰⁾ ΕΕ Αριθ. L 386, 30.12.89, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 95/26/ΕΚ.

⁽¹¹⁾ ΦΕΚ Α' 130/18.1992, όπως αυτός έχει συμπληρωθεί με μεταγενέστερες Π.Δ./Τ.Ε.

δικτιού" του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, το οποίο, σαφώς επηρεασμένο από το κοινοτικό δίκαιο, αποτελείται από τα ακόλουθα στοιχεία:

- ένα πλαίσιο κανόνων που διέπουν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στα πιστωτικά ιδρύματα,
- ένα καθεστώς προληπτικής εποπτείας των ελληνικών και των αλλοδαπών, κοινοτικών και μη, πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα,
- ένα σύστημα εγγύησης καταθέσεων.

Στην έννοια της προληπτικής εποπτείας, η οποία ασκείται για τα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα από την Τράπεζα της Ελλάδος⁽¹²⁾ τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση εμπίπτουν ειδικότερα:

- ο έλεγχος της κεφαλαίας επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- ο έλεγχος της ρευστότητας τους
- η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να έχουν καλή διοικητική και λογιστική οργάνωση και πρόσφορες διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου.

Εκτός, από τη Δεύτερη Συντονιστική Τραπεζική Οδηγία που έχει ενσωματωθεί με το νόμο 2076/1992, στο ελληνικό δίκαιο έχουν επίσης ενσωματωθεί οι εξής κύριες οδηγίες που αφορούν τη δραστηριότητα και με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων:

- Η Οδηγία 89/299/ΕΟΚ⁽¹³⁾ του Συμβουλίου για τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ενσωματωθεί στο Ελληνικό δίκαιο με την Πράξη 2053/18.3.92 του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.
- Την Οδηγία 89/647/ΕΟΚ⁽¹⁴⁾ για το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο με την Πράξη 2054/18.3.92 του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.
- Την Οδηγία 92/121/ΕΟΚ⁽¹⁵⁾ που αφορά την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο με την Πράξη 2246/16.9.93 του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁽¹²⁾ Η αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος για την άσκηση εποπτείας επί των Ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων βασίζεται στον αναγκαστικό νόμο 1665/1951 περί λειτουργίας και ελέγχου τραπεζών.

⁽¹³⁾ ΕΕ Αριθ. L 124, 5.5.89, όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 91/633 ΕΟΚ και 92/16/ΕΟΚ.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ Αριθ. L 386, 30.12.89, όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 91/131/ΕΟΚ, 94/7/ΕΟΚ, 95/15/ΕΚ και 96/10/ΕΚ.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ Αριθ. L 29, 5.2.93.

- Το Προεδρικό Διάταγμα 267/24.7.1995 για την προσαρμογή της ελληνικής τραπεζικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 92/30/ΕΟΚ⁽¹⁶⁾ Οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων "σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση".
- Την Οδηγία 94/19/ΕΚ⁽¹⁷⁾ περί των συστημάτων εγγυήσεως καταθέσεων, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το Νόμο 2114/1993 το Σεπτέμβριο του 1993.
- Τον Απρίλιο του 1996 το Ελληνικό Κοινοβούλιο υιοθέτησε το Νόμο 2396/1996 για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων και άυλες μετοχές. Με αυτόν το Νόμο η Ελληνική νομοθεσία υιοθετεί τις Οδηγίες 93/6/ΕΟΚ⁽¹⁸⁾ "για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων" και 93/22/ΕΟΚ⁽¹⁹⁾ σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα κινητών αξιών.

1. ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

α. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ.

Τραπεζική άδεια λειτουργίας χορηγείται από την Τράπεζα της Ελλάδας μόνο αν το πιστωτικό ίδρυμα καλύπτει τις προϋποθέσεις της Πρώτης και της Δεύτερης Τραπεζικής Συντονιστικής Οδηγίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, σύμφωνα με τον τραπεζικό Νόμο 2076/92, το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει:

- Να συσταθεί και να λειτουργεί μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας και να καταβάλει ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο ύψους 4.000.000.000 δισεκ. δραχμές (Άρθρο 5).
- Για τη λήψη άδειας λειτουργίας οι ενδιαφερόμενοι προβαίνουν στις ακόλουθες ενέργειες.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ Αριθ. L 110, 28.4.92.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ Αριθ. L 135, 13.5.94.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ Αριθ. L 141/1, 11.6.93.

⁽¹⁹⁾ ΕΕ Αριθ. L 149/27, 11.6.93.

- Υποβάλλουν σχετική αίτηση και πριν από τη χορήγηση της άδειας της Τράπεζας της Ελλάδας καταθέτουν το αρχικό κεφάλαιο σε μετρητά. Η Τράπεζα της Ελλάδας δικαιούται, σε εύλογη προθεσμία μετά την υποβολή της αίτησης, να ζητά την κατάθεση ισόποσης με το μετοχικό κεφάλαιο του υπό ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένου πιστωτικού ιδρύματος (Άρθρο 6 παρ. Ια).
- Γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδας την ταυτότητα των μετόχων, φυσικών ή νομικών προσώπων, που θα κατέχουν ειδική συμμετοχή στο πιστωτικό ίδρυμα, καθώς και το ποσοστό της συμμετοχής. Σε περίπτωση κατά την οποία οι μέτοχοι με ειδική συμμετοχή είναι λιγότεροι από δέκα, γνωστοποιείται η ταυτότητα των δέκα μεγαλύτερων μετόχων και το ποσοστό συμμετοχής εκάστου στο πιστωτικό ίδρυμα (Άρθρο 6 παρ. Β).
- Γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδας δύο τουλάχιστον πρόσωπα, που θα είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό του προσανατολισμού της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος. Η ύπαρξη δύο τουλάχιστον προσώπων επιφορτισμένη με τις αρμοδιότητες αυτές αποτελεί προϋπόθεση για τη συνέχιση της λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος. Τουλάχιστον το ένα από τα πρόσωπα αυτά θα συμμετέχει, ως μέλος, στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος (Άρθρο 6 παρ. γ).
- Υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδας πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας για το είδος, την έκταση των εργασιών και το χρονοδιάγραμμα επίτευξης των στόχων του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και για το πλαίσιο της διοικητικής και λογιστικής οργάνωσής του και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου (Άρθρο 6 παρ. δ).
- Υποβάλλουν δήλωση για την προέλευση των χρηματικών μέσων των μετόχων, ως ο νόμος ορίζει.

Β. ΙΔΡΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.

Πιστωτικό ίδρυμα, που ιδρύθηκε και λειτουργεί σε άλλο κράτος-μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μπορεί να ασκεί τις δραστηριότητες, που προβλέπονται στο Άρθρο 24 του Νόμου 2076/92 μέσω υποκαταστήματος στην Ελλάδα, εφόσον

οι δραστηριότητες του υποκαταστήματος αυτού καλύπτονται από την άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος στη χώρα καταγωγής και υπό την απαραίτητη προϋπόθεση της ανακοίνωσης στην Τράπεζα της Ελλάδος όλων των πληροφοριών που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 4 του Αρθρου 10 του Νόμου 2076/92⁽²⁰⁾, καθώς και αναλυτικών πληροφοριών ως προς το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στη χώρα καταγωγής, εφόσον το σύστημα αυτό καλύπτει και τις καταθέσεις στο υποκατάστημα στην Ελλάδα (Άρθρο 11 παρ. 1).

Πριν το υποκατάστημα του πιστωτικού ιδρύματος αρχίσει να ασκεί τις δραστηριότητες του, η Τράπεζα της Ελλάδας έχει προθεσμία δύο μηνών προκειμένου να οργανώσει την εποπτεία του πιστωτικού ιδρύματος και να γνωστοποιήσει, αν κρίνει αναγκαίο, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι δραστηριότητες του υποκαταστήματος αυτού πρέπει να ασκούνται στην Ελλάδα (Άρθρο 11 παρ. 2).

Το υποκατάστημα του πιστωτικού ιδρύματος, που ιδρύθηκε και λειτουργεί σε άλλο κράτος-μέλος, μπορεί να εγκατασταθεί και να αρχίσει τις δραστηριότητές του μόλις λάβει σχετική ειδοποίηση της Τράπεζας της Ελλάδας ή, σε περίπτωση σιωπής εκ μέρους του, μόλις λήξει η δίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου (Άρθρο 11 παρ. 3).

Το πιστωτικό ίδρυμα που ιδρύθηκε και λειτουργεί σε άλλο κράτος-μέλος, για υποκαταστήματα του οποίου ζητεί εγκατάσταση στην Ελλάδα, σύμφωνα με την διαδικασία που προαναφέρθηκε, σε περίπτωση μεταβολής του περιεχομένου μίας από τις πληροφορίες που προαναφέρθηκαν ή των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, κοινοποιεί γραπτώς αυτήν την μεταβολή, μέσω των αρμόδιων αρχών του κράτους καταγωγής, στην Τράπεζα της Ελλάδας, τουλάχιστον ένα μήνα πριν γίνει η μεταβολή αυτή, ώστε η Τράπεζα της Ελλάδας να προβεί στις ενέργειες που απαιτούνται (Άρθρο 11 παρ. 4).

⁽²⁰⁾ Το άρθρο 10 παρ. 2 και παρ. 4 αναφέρει ότι: "το πιστωτικό ίδρυμα, που επιθυμεί να ιδρύσει υποκατάστημα σε άλλο κράτος-μέλος των ΕΚ., προβαίνει σε σχετική γνωστοποίηση προς την Τράπεζα της Ελλάδας. Η γνωστοποίηση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει α) το κράτος-μέλος στο οποίο πρόκειται να ιδρυθεί υποκατάστημα, β) το πρόγραμμα δραστηριοτήτων, στο οποίο αναγράφονται μεταξύ άλλων το είδος των εργασιών, τις οποίες σχεδιάζει να ασκήσει το υποκατάστημα και η οργανωτική του δομή, γ) τη διεύθυνση του υποκαταστήματος στο κράτος-μέλος υποδοχής, στην οποία μπορεί να ζητούνται έγγραφα στοιχεία, δ) τα ονόματα των υπευθύνων για τη διεύθυνση του υποκαταστήματος. Η Τράπεζα της Ελλάδας ανακοινώνει, επίσης, στην αρμόδια αρχή του κράτους-μέλους υποδοχής το ύψος των ιδίων κεφαλαίων και το συντελεστή φερεγγυότητας του πιστωτικού ιδρύματος".

Υ. ΙΔΡΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΗ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.

Για την ίδρυση και λειτουργία στην Ελλάδα υποκαταστημάτων πιστωτικού ιδρύματος χώρας εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η άδεια χορηγείται από την Τράπεζα της Ελλάδας με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α. Πριν από την έναρξη λειτουργίας του πρώτου υποκαταστήματος θα εισάγεται και θα δραχμοποιείται ποσό συναλλάγματος (ισόποσο των 2.000.000.000 δρχ. κατά την ΠΔ/ΤΕ 2184/17.3.93 για τα τέσσερα πρώτα υποκαταστήματα), που θα υπέχει θέση ιδίων κεφαλαίων για τη δραστηριότητα του υποκαταστήματος στην Ελλάδα και το ποσό θα καθορίζεται με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, που θα αφορά όλες τις περιπτώσεις εγκατάστασης υποκαταστημάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Για την ίδρυση περισσότερων υποκαταστημάτων απαιτείται έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος (Άρθρο 12 παρ. 2α)
- β. Υποβολή αναλόγων στοιχείων και πληροφοριών που ζητούνται για την ίδρυση υποκαταστημάτων άλλων κρατών-μελών (Άρθρο 12 παρ. 2β)
- γ. Θα υπάρχουν δύο τουλάχιστον αξιόπιστα πρόσωπα με επαρκή επαγγελματική εμπειρία, τα οποία θα έχουν την ευθύνη διεύθυνσεως του υποκαταστήματος και θα κατοικούν μόνιμα στην Ελλάδα (Άρθρο 12 παρ. 2γ).
- δ. Το καθεστώς λειτουργίας υποκαταστήματος ή υποκαταστημάτων, στην Ελλάδα πιστωτικών ιδρυμάτων εκτός χωρών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεν θα είναι σε καμία περίπτωση ευνοϊκότερο από το αντίστοιχο των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν και λειτουργούν σε κράτος-μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ασκούν δραστηριότητα στην Ελλάδα. (Άρθρο 12 παρ. 2δ).
- ε. Το πιστωτικό ίδρυμα υποβάλλει τυχόν πρόσθετα στοιχεία και πληροφορίες, που θα του ζητηθούν από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου αυτή να διαμορφώσει σαφή εικόνα για τη δραστηριότητά του. (Άρθρο 12 παρ. 2ε).

Τέλος, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας υποκαταστήματος πιστωτικού ιδρύματος χώρας εκτός των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όταν το εν λόγω υποκατάστημα δεν εκπληρώνει πλέον τους όρους σύμφωνα με τους οποίους του χορηγήθηκε η άδεια λειτουργίας η

όταν έχει ανακληθεί η άδεια πιστωτικού ιδρύματος από τις αρχές της χώρας έδρας του (Άρθρο 12 παρ. 3).

6. ΙΔΡΥΣΗ ΘΥΓΑΤΡΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

1. De novo εγκαθίδρυση: η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των τραπεζικών αδειών λειτουργίας εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση διασυνοριακής παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όπως και στην περίπτωση υποκαταστημάτων κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία εξουσιοδοτούνται να λειτουργούν σε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οντας μια ανεξάρτητη νομική ολότητα η θυγατρική τράπεζα πιστωτικού ιδρύματος οφείλει να αποκτήσει ξεχωριστή άδεια λειτουργίας από τις αρχές του κράτους-μέλους, στο οποίο είναι εγκατεστημένη η μητρική της εταιρία.

Η άδεια λειτουργίας θα τους χορηγηθεί υπό την προϋπόθεση ότι η θυγατρική εταιρία πληρεί τους όρους, όπου η πρώτη και η Δεύτερη Συντονιστική Τραπεζική Οδηγία θέτουν για την εξουσιοδότηση λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος. Πιο συγκεκριμένα, εξουσιοδότηση λειτουργίας χορηγείται μόνο αν το πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο οφείλει να έχει συσταθεί μόνο με την μορφή της ανώνυμης εταιρίας, ικανοποιεί τις ίδιες προαναφερθείσες προϋποθέσεις, που οφείλει να πληρεί οποιοδήποτε άλλο ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα⁽²¹⁾.

2. Απόκτηση ενός ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος: οποιαδήποτε νομική ολότητα προτίθεται να αποκτήσει, άμεσα ή έμμεσα, μία ειδική συμμετοχή σ'ένα πιστωτικό ίδρυμα, οφείλει να πληροφορήσει την Τράπεζα της Ελλάδος και να ενημερώσει για το ποσοστό της συμμετοχή αυτής. Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί επίσης να απαιτήσει την υποβολή επιπλέον πληροφοριών αναφορικά με την ταυτότητα των φυσικών προσώπων, τα οποία ελέγχουν, άμεσα ή έμμεσα, την νομική ολότητα. Δύναται, ακόμη η Τράπεζα της Ελλάδος να επιβάλλει την γνωστοποίηση οποιονδήποτε ουσιαστικών μεταβολών που αφορούν την ταυτότητα αυτών των φυσικών προσώπων.

Εάν η επικεφαλής εταιρία είναι πιστωτικό ίδρυμα που εδρεύει και λειτουργεί σε άλλο κράτος-μέλος και η τράπεζα την οποία προτίθεται να

⁽²¹⁾ CHRISTOS V. GORTSOS, THE GREEK BANKING SYSTEM, HELLENIC BANK ASSOCIATION, Athens, June 1996, σελ. 33

αποκτήσει μετατραπεί σε θυγατρική, το εγχείρημα την απόκτησης οφείλει να αποτελέσει το αντικείμενο προηγούμενων διαβουλεύσεων μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και των υπευθύνων αρχών για την εποπτεία του μητρικού πιστωτικού ιδρύματος. Διαβουλεύσεις απαιτούνται, ακόμη, όταν η απόκτηση πραγματοποιείται από τη μητρική επιχείρηση ενός πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει και λειτουργεί σε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ή ένα φυσικό πρόσωπο ή νομική ολότητα ελέγχει ένα πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί σε άλλο κράτος-μέλος⁽²²⁾

ε. ΙΔΡΥΣΗ ΘΥΓΑΤΡΙΚΩΝ ΜΗ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Ι. Υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους μια τράπεζα που εδρεύει και λειτουργεί σε μία τρίτη, μη-κοινοτική, χώρα μπορεί να εγκαθιδρύσει εμπορική παρουσία στην Ελλάδα: Πρώτον, με de novo εγκαθίδρυση μιας Θυγατρικής Τράπεζας και δεύτερον, με την απόκτηση της πλειοψηφίας των συμμετοχών σ' ένα Ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα.

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει πλήρη αρμοδιότητα να παρέχει άδειες λειτουργίας σε θυγατρικές επιχειρήσεις μη-κοινοτικών τραπεζών εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στην ίδρυση και λειτουργία πιστωτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, απαιτείται η πληροφόρηση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για κάθε τέτοια χορήγηση άδειας λειτουργίας. Ομως, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεν δύναται να ακυρώσει την απόφαση των Ελληνικών αρχών. Σκοπός αυτής της διαδικασίας πληροφόρησης είναι η επιβεβαίωση ότι τα πιστωτικά ιδρύματα που ιδρύονται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα απολαμβάνουν στις τρίτες χώρες την ίδια αμοιβαιότητα και μεταχείριση χωρίς διακρίσεις⁽²³⁾.

Εξαρτώμενη από το αν μία μη-κοινοτική χώρα δεν μεταχειρίζεται με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα ή δεν κάνει διακρίσεις προς αυτά, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναλαμβάνει την ακόλουθη δράση:

- Αν η τρίτη χώρα δεν παρέχει στα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα "αποτελεσματική πρόσβαση στην αγορά της ανάλογη με αυτήν που αποδίδεται από την Κοινότητα στα μη-κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα (όχι αμοιβαία

⁽²²⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 21 σελ. 34

⁽²³⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 21 σελ. 35

μεταχείριση), η Επιτροπή μπορεί να υποβάλλει τις προτάσεις στο Συμβούλιο προκειμένου να λάβει εξουσιοδότηση έναρξης διαπραγματεύσεων που θα στοχεύουν στην απονομή ανάλογων ανταγωνιστικών ευκαιριών για τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα.

- Αν τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα δεν απολαμβάνουν στην τρίτη χώρα "εθνική μεταχείριση, οι προσφερόμενες ανταγωνιστικές ευκαιρίες δεν είναι όμοιες με εκείνες των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων, και δεν πληρούνται οι συνθήκες αποτελεσματικής πρόσβασης στην εγχώρια αγορά" (διακριτική μεταχείριση), τότε η Επιτροπή οφείλει να προβεί σε άμεσες διαπραγματεύσεις με την τρίτη χώρα, χωρίς προηγούμενη εντολή από το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προκειμένου να διορθώσει την κατάσταση.

2. Απόκτηση ενός ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος: Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να αρνηθεί την απόκτηση ενός ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος από φυσικά πρόσωπα ή νομικές ολότητες, οι οποίες εδρεύουν σε μια μη-κοινοτική χώρα. Αυτό αποδεικνύεται μόνο από την επιφύλαξη υποχρεώσεων οι οποίες προκύπτουν από διεθνείς συνθήκες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τρίτων χωρών, οι οποίες αφορούν τις τραπεζικές δραστηριότητες από κάτοικους αυτών των χωρών.

Ένα πιστωτικό ίδρυμα που ιδρύεται σε τρίτη χώρα οφείλει να λάβει εξουσιοδότηση προκειμένου να αποκτήσει πλειοψηφική συμμετοχή σ'ένα ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα και η Τράπεζα της Ελλάδος οφείλει, κατ' αρχήν, να ενημερώσει την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την απόφαση της να κάνει αποδεκτή αυτήν την απόκτηση⁽²⁴⁾.

⁽²⁴⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 21 σελ. 36.

2. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί την εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων, που εδρεύουν στην Ελλάδα, περιλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων της στην αλλοδαπή. Στην έννοια της εποπτείας περιλαμβάνονται ειδικότερα ο έλεγχος της φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκέντρωσης κινδύνων⁽²⁵⁾. Επίσης, η Τράπεζα της Ελλάδος απαιτεί από κάθε πιστωτικό ίδρυμα που έχει λάβει άδεια ίδρυσης και λειτουργίας στην Ελλάδα να έχει καλή διοικητική και λογιστική οργάνωση και προσφορές διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου⁽²⁶⁾. Επομένως:

- α. Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα: Όλα τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα καθώς επίσης και οι άμεσες ή έμμεσες θυγατρικές κοινοτικών και μη-κοινοτικών τραπεζών εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- β. Υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων: σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αρχές της Δεύτερης Συντονιστικής Τραπεζικής Οδηγίας αναφορικά με τον διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στις εποπτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ο έλεγχος της φερεγγυότητας των ελληνικών υποκαταστημάτων που ιδρύονται από κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα αποτελεί αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών της χώρας καταγωγής. Από την άλλη, ο έλεγχος της ρευστότητας αυτών των υποκαταστημάτων παραμένει στην αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος.
- γ. Θυγατρικές κοινοτικών ιδρυμάτων: Εφόσον, οι Θυγατρικές τράπεζες ιδρύονται ξεχωριστά από την χώρα στην οποία η επικεφαλής επιχείρηση εδρεύει, η προστασία ενάντια στην έκθεση σε αφερεγγυότητα μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ίδιας μεταχείρισης με τα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα. Επομένως, οι άμεσες ή έμμεσες θυγατρικές κοινοτικών τραπεζών εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος⁽²⁷⁾.

Σύμφωνα με την Οδηγία 92/30/ΕΟΚ⁽²⁸⁾ σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση, τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα με θυγατρικές τράπεζες στην Ελλάδα οφείλουν να εποπτεύονται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους-μέλους στο οποίο εδρεύει η μητρική επιχείρηση στη βάση

⁽²⁵⁾ Ν. 2076/1992, Άρθρο 18 παρ. 1α

⁽²⁶⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 25, Άρθρο 18 παρ. 2

⁽²⁷⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 21 σελ. 37

⁽²⁸⁾ ΕΕ Αρθ. L 110/52 της 28.4.92

της ενοποιημένης οικονομικής κατάστασης. Ενοποίηση απαιτείται για την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας εστιάζοντας στους πιστωτικούς κινδύνους αγοράς, τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και την ύπαρξη επάρκειας εσωτερικών συστημάτων ελέγχου. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν και για χρηματοπιστωτικούς ομίλους με χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ως μητρική επιχείρηση.

- δ. Υποκαταστήματα μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων:** αναφορικά με την προληπτική εποπτεία υποκαταστημάτων που ιδρύονται από μία Τράπεζα τρίτης χώρας στην Ελλάδα, μια διαφοροποίηση οφείλει να γίνει ανάμεσα στην αρμοδιότητα ελέγχου της φερεγγυότητας και της ρευστότητας, ακολουθώντας τις διατάξεις του "αναθεωρημένου Κονκορδάτου" της Επιτροπής της Βασιλείας⁽²⁹⁾, το οποίο έχει υπογραφεί από την Τράπεζα της Ελλάδος: η αρμοδιότητα για τον έλεγχο της ρευστότητας αποδίδεται στην Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ ο έλεγχος της φερεγγυότητας επαφίεται στις αρμόδιες αρχές της χώρας στην οποία η διεθνής τράπεζα έχει την έδρα της.
- ε. Θυγατρικές μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων:** Πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία είναι άμεσα ή έμμεσα θυγατρικές επιχειρήσεις τραπεζών τρίτων χωρών, απολαύουν μεταχείρισης όμοιας με εκείνης των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος⁽³⁰⁾.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ.

Στην έννοια της προληπτικής εποπτείας, η οποία ασκείται για τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα από την Τράπεζα της Ελλάδος, τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση, όπως προαναφέρθηκε, εμπίπτουν:

- α) Ο έλεγχος της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων**
- β) Ο έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων τους**
- γ) Ο έλεγχος της ρευστότητάς τους.**

⁽²⁹⁾ Πρόκειται για ένα de facto διεθνή οργανισμό στη σύνθεση του οποίου συμμετέχουν εποπτικές και νομισματικές αρχές από τις 12 οικονομικά πλέον ανεπτυγμένες χώρες. Το έργο αυτής της επιτροπής έχει επιδράσει στη διαμόρφωση της κοινοτικής τραπεζικής νομοθεσίας.

⁽³⁰⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 21 σελ. 38

δ) Η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να έχουν καλή διοικητική και λογιστική οργάνωση και προσφορές διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου.

Ειδικότερα:

α. Έλεγχος Κεφαλαιακής Επάρκειας

Το βασικότερο μέτρο στη χρήση του οποίου προσφεύγουν διεθνώς οι εποπτικές αρχές για την πρόληψη της έκθεσης σε αφερεγγυότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η επιβολή της υποχρέωσης να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για την κάλυψή τους έναντι διαφόρων χρηματοπιστωτικής φύσεως κινδύνων⁽³¹⁾.

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον έλεγχο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα έχει διαμορφωθεί (και συνεχίζεται να διαμορφώνεται) με την ενσωμάτωση των ανάλογων κοινοτικών οδηγιών και συγκεκριμένα:

- της οδηγίας 89/647/ΕΟΚ σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία ενσωματώθηκε με την Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.1992: με την πράξη αυτή καθιερώθηκε η υποχρέωση των ιδρυμάτων να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για την απορρόφηση ζημιών από την επέλευση του πιστωτικού κινδύνου.
- της οδηγίας 89/299/ΕΟΚ για τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων: η οδηγία αυτή ενσωματώθηκε με την Π.Δ./Τ.Ε. 2053/18.3.1992 η οποία καθορίζει τα στοιχεία μέσω των οποίων μπορούν τα πιστωτικά ιδρύματα να εκπληρώνουν τις ανωτέρω κεφαλαιακές υποχρεώσεις.
- της οδηγίας 93/6/ΕΟΚ σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων: με την οδηγία αυτή, η οποία ενσωματώθηκε πρόσφατα στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 2396/1992⁽³²⁾ σχετικά με επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα κινητικών αξιών, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων και άυλες μετοχές, ολοκληρώθηκε το πλαίσιο των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων με την καθιέρωση διατάξεων που αφορούν στην κάλυψη έναντι κινδύνων της αγοράς.

⁽³¹⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 9, σελ. 8

⁽³²⁾ ΦΕΚ Α' 73/30.4.1996

Με την ενσωμάτωση της οδηγίας 93/6/ΕΟΚ το ύψος των ιδίων κεφαλαίων που οφείλουν να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα προκύπτει από το άθροισμα επιμέρους ποσών τα οποία αθροίζονται μετά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάθε κίνδυνο και ειδικότερα:

- πιστωτικός κίνδυνος: με την Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το συντελεστή φερεγγυότητας πραγματοποιούνταν βάσει των στοιχείων του ενεργητικού και εκείνων εκτός ισολογισμού. Με τον νόμο 2396/1992, οι κεφαλαιακές αυτές απαιτήσεις υπολογίζονται με βάση τα ανωτέρω στοιχεία, εκτός από εκείνα που εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών⁽³³⁾.
- Κίνδυνος επενδυτικής θέσης: προκειμένου να υπολογιστεί η κεφαλαιακή απαίτηση ενός ιδρύματος για την κάλυψη έναντι του κινδύνου θέσης σε διαπραγματεύσιμους χρεωστικούς τίτλους ή μετοχές ή σε παράγωγα μέσα σε διαπραγματεύσιμους χρεωστικούς τίτλους ή μετοχές, ακολουθείται η μέθοδος των συστατικών στοιχείων (building block approach). Σύμφωνα με αυτή, ο κίνδυνος θέσης αναλύεται σε δύο συνιστώσες: α) Η πρώτη συνιστώσα αφορά στον ειδικό κίνδυνο και β) η δεύτερη συνιστώσα καλύπτει το γενικό κίνδυνο της θέσης⁽³⁴⁾.
- Κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών: εάν η συνολική καθαρή συναλλαγματική θέση ενός ιδρύματος υπερβαίνει το δύο τοις εκατό (2%) των ιδίων κεφαλαίων του, το ποσό της υπέρβασης πολλαπλασιάζεται με το συντελεστή που θα καθορίζεται με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών, χωρίς πάντως να είναι μικρότερος του οκτώ τοις εκατό (8%) για να υπολογιστεί η κεφαλαιακή του απαίτηση από ανοικτές συναλλαγματικές θέσεις⁽³⁵⁾.
- Κίνδυνος διακανονισμού: κεφαλαιακή κάλυψη υπάρχει, επίσης, και για την κάλυψη των ανοιγμάτων που δημιουργούνται από συναλλαγές σε χρεωστικούς τίτλους και μετοχές του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, εφόσον αυτές δεν έχουν διακανονιστεί μετά την παρέλευση της προβλεπόμενης ημερομηνίας

(33) Νόμος 2396/1992, Άρθρο 2 σημείο 21.

(34) Βλ. όπως υποσημείωση 33, Άρθρο 35 παρ. Ια και β.

(35) Βλ. όπως υποσημείωση 33, Άρθρο 37.

παράδοσής τους. Η εκπλήρωση αυτών των κεφαλαιακών απαιτήσεων μπορεί να γίνει με χρήση είτε του βασικού είτε του εναλλακτικού ορισμού των ιδίων κεφαλαίων⁽³⁶⁾.

- Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου: τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για να καλύπτονται έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου που απορρέει από ατελείς συναλλαγές, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς (repos) και συμφωνίες δανειοδοσίας τίτλων, καθώς και από έξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα⁽³⁷⁾.

Β. Έλεγχος μεγάλων χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων.

Για τον περιορισμό της υπερβολικής συγκέντρωσης κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα, και συνεπώς για τον έλεγχο της φερεγγυότητας τους, οι εποπτικές αρχές επιβάλλουν, συμπληρωματικά προς τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, κανόνες με τους οποίους επιβάλλεται διαφοροποίηση της σύνθεσης του χαρτοφυλακίου τόσο του ενεργητικού τους όσο και των στοιχείων εκτός ισολογισμού⁽³⁸⁾.

Με την Π.Δ./Τ.Ε. 2246/16.9.93 σχετικά με την εποπτεία των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, με την οποία ενσωματώθηκε η ομώνυμη κοινοτική οδηγία στο ελληνικό δίκαιο 92/121/ΕΟΚ, τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να αποφεύγουν την υπερβολική συγκέντρωση κινδύνων σε μεμονωμένους πελάτες ή ομάδες συνδεδεμένων πελατών⁽³⁹⁾. Ειδικότερα αφενός μεν καθιερώνεται υποχρέωση γνωστοποίησης των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων⁽⁴⁰⁾ και αφετέρου τίθενται συγκεκριμένα ανώτατα όρια: κανένα μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 40% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος⁽⁴¹⁾, ενώ το σύνολο των μεγάλων ανοιγμάτων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το οκταπλάσιο των ιδίων κεφαλαίων⁽⁴²⁾.

⁽³⁶⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 33, Άρθρο 36Α.

⁽³⁷⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 33, Άρθρο 36Β.

⁽³⁸⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 9, σελ. 12

⁽³⁹⁾ Ο ορισμός των "συνδεδεμένων πελατών", δίδεται στο Κεφάλαιο 13 της Π.Δ./Τ.Ε. 2246/16.9.93 (παρ. α1, στοιχείο ΙΟ).

⁽⁴⁰⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 39, Κεφάλαιο Γ.

⁽⁴¹⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 39, Κεφάλαιο Δ, παρ. 1α

⁽⁴²⁾ Β. όπως υποσημείωση 39, Κεφάλαιο Δ, παρ. 3

γ. Έλεγχος Ρευστότητας

Ρευστότητα καλείται η ιδιότητα μίας επιχείρησης να είναι σε θέση να εκπληρώνει, πλήρως όλες τις απαιτητές υποχρεώσεις της. Η ιδιότητα αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις τράπεζικές επιχειρήσεις αφενός μεν διότι η συντριπτική πλειοψηφία των δανειακών κεφαλαίων των τραπεζών είναι ξένα και αφετέρου διότι η διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού δεν δικαιολογεί την εκδήλωση αδυναμίας επιστροφής αυτών των κεφαλαίων. Η διαχείριση της θέσης ρευστότητας μιας τράπεζας απαιτεί, την ύπαρξη ισορροπίας ανάμεσα στη διάρκεια αναχρηματοδότησης των στοιχείων του ενεργητικού και εκείνη των στοιχείων του παθητικού⁽⁴³⁾.

Τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να υποβάλλουν σε τριμηνιαία βάση στοιχεία απο τα οποία διαπιστώνεται το άνοιγμα αναχρηματοδότησης για διάφορες χρονικές ζώνες⁽⁴⁴⁾. Ωστόσο, σχετικά με τον έλεγχο της ρευστότητας δεν υπάρχει κοινοτική εναρμόνιση αλλά η Τράπεζα της Ελλάδος ακολουθεί τη διεθνή πρακτική για τον εντοπισμό του κινδύνου της ρευστότητας στον οποίο εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα. Όπως προαναφέρθηκε, η Τράπεζα της Ελλάδος δεν εποπτεύει μόνο τη ρευστότητα των Ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και των υποκαταστημάτων των κοινοτικών και μη κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν και λειτουργούν την Ελλάδα.

δ. Εποπτεία σε ενοποιημένη βάση.

Με την ενοποιημένη εποπτεία όλων των κατηγοριών ομίλων οι αρχές έχουν τη δυνατότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης ορισμένων από τα προβλήματα που είναι συνυφασμένα με τη λειτουργία τους, όπως η πολλαπλή χρήση ιδίων κεφαλαίων και ο κίνδυνος αλλουσιδωτής μετάδοσης προβλημάτων ανάμεσα σε επιχειρήσεις του⁽⁴⁵⁾.

Η προληπτική εποπτεία των Ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων ασκείται όχι μόνο σε ατομική αλλά και σε ενοποιημένη βάση, σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 267/24.7.1995, το οποίο ενσωμάτωσε την κοινοτική οδηγία 92/30/ΕΟΚ⁽⁴⁶⁾.

⁽⁴³⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 9, σελ. 13

⁽⁴⁴⁾ Σύμφωνα με τις διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε 2156/10.12.1992

⁽⁴⁵⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 9, σελ. 14.

⁽⁴⁶⁾ ΕΕ Αριθ. L 110, 28.4.92

Με το Π.Δ. 267/24.7.1995 καθιερώθηκε η υποχρέωση για την υπαγωγή σε ενοποιημένη εποπτεία όχι μόνο των αμιγών τραπεζικών ομίλων αλλά και εκείνων στους οποίους η μητρική επιχείρηση δεν είναι πιστωτικό⁽⁴⁷⁾, αλλά χρηματοδοτικό ίδρυμα⁽⁴⁸⁾.

Η ενοποίηση καλύπτει αφενός μεν τον έλεγχο της κεφαλαιακής επάρκειας και των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και αφετέρου την τήρηση των ορίων που αφορούν τις συμμετοχές των πιστωτικών ιδρυμάτων σε επιχειρήσεις που δεν είναι ούτε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα⁽⁴⁹⁾.

Ακόμη, αν επικεφαλής του ομίλου είναι μια μεικτή εταιρεία, δηλαδή μια επιχείρηση που δεν είναι ούτε χρηματοδοτικό ούτε πιστωτικό ίδρυμα, μεταξύ δε των θυγατρικών της υπάρχει ένα τουλάχιστον πιστωτικό ίδρυμα (π.χ. μια ασφαλιστική εταιρεία με συμμετοχές πλειοψηφίας σε πιστωτικά ιδρύματα), επιβάλλεται η υποχρέωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των εν λόγω επιχειρήσεων⁽⁵⁰⁾.

(47) Π.Δ. 267/24.7.1995, Άρθρο 4 παρ. 1.

(48) Βλ. όπως υποσημείωση 47, Άρθρο 4 παρ. 2.

(49) Βλ. όπως υποσημείωση 47, Άρθρο 6.

(50) Βλ. όπως υποσημείωση 47, Άρθρο 8.

3. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ Σ' ΑΥΤΟ.

Με τον νόμο 2324/1995 σχετικά με την "τροποποίηση της νομοθεσίας για τα χρηματιστήρια Αξιών, την Οργάνωση της Επιτροπής κεφαλαιαγοράς, το Σύστημα εγγύησης καταθέσεων και άλλες διατάξεις" συστάθηκε τον Ιούλιο του 1995 το πρώτο σύστημα εγγύησης των Τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα. Οι διατάξεις του νόμου που αφορούν στο σύστημα εγγύησης καταθέσεων περιέχονται στο τρίτο μέρος του νόμου (άρθρα 40-56), με το οποίο ενσωματώθηκε το ελληνικό δίκαιο η οδηγία 94/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου "περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων"⁽⁵¹⁾.

Αναφορικά με τις προϋποθέσεις συμμετοχής των πιστωτικών ιδρυμάτων στο ελληνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων, αυτές διαφέρουν ανάμεσα στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, τα υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων και τα υποκαταστήματα μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα:

α. Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα: η συμμετοχή στο σύστημα που διαχειρίζεται το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων ("Τ.Ε.Κ.") είναι υποχρεωτική για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει ή πρόκειται να λάβουν άδεια ίδρυσης και λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, ανεξάρτητα αν πρόκειται για εμπορικές, κτηματικές, αναπτυξιακές ή ναυτιλιακές τράπεζες. Τα πιστωτικά ιδρύματα με την μορφή πιστωτικού συνεταιρισμού θα ενταχθούν, επίσης, στο σύστημα του Τ.Ε.Κ. με Προεδρικό Διάταγμα που θα εκδοθεί μέσα το 1996⁽⁵²⁾.

Το σύστημα εγγύησης καταθέσεων του Τ.Ε.Κ. δεν καλύπτει μόνον τις καταθέσεις των Ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, αλλά και τις καταθέσεις που αυτά αναλαμβάνουν μέσω των υποκαταστημάτων τους στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα, οι καταθέσεις που αναλαμβάνουν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα μέσω των υποκαταστημάτων τους σε τρίτες, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, χώρες καλύπτονται από το σύστημα του

⁽⁵¹⁾ ΕΕ Αριθ. L 135, 13,5,94

⁽⁵²⁾ Νόμος 2234/1995, Άρθρο 42 παρ. 1.

Τ.Ε.Κ., μόνον εφόσον δεν καλύπτονται στη χώρα υποδοχής από ισοδύναμο σύστημα εγγύησης καταθέσεων⁽⁵³⁾.

Αν, πάντως, η κάλυψη που παρέχει το σύστημα εγγύησης καταθέσεων σε ένα κράτος-μέλος όπου έχουν εγκατασταθεί υποκαταστήματα ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων είναι υψηλότερη ή πληρέστερη εκείνης που παρέχει το σύστημα του Τ.Ε.Κ., τα εν λόγω υποκαταστήματα έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο εγχώριο σύστημα εγγύησης καταθέσεων για συμπληρωματική κάλυψη.

Β. Υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων: Σύμφωνα με την προαναφερθείσα αρχή της κάλυψης των καταθέσεων από το σύστημα του κράτους-μέλους προέλευσης, οι καταθέσεις που αναλαμβάνουν τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα μέσω των υποκαταστημάτων τους στην Ελλάδα καλύπτονται από το σύστημα εγγύησης καταθέσεων που λειτουργεί στο κράτος-μέλος από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές του οποίου έχουν λάβει άδεια λειτουργίας. Για την αντιμετώπιση, όμως των πιθανών αρνητικών παρενεργειών από την ύπαρξη διαφορών στο ύψος και την έκταση της κάλυψης των καταθέσεων στα διάφορα κράτη-μέλη, καθιερώθηκε η αρχή της "μη-εξαγωγής" της υψηλότερης ή πληρέστερης κάλυψης: σύμφωνα με αυτήν, το ύψος και η έκταση της κάλυψης που παρέχεται στους καταθέτες των ως άνω υποκαταστημάτων από το σύστημα του κράτους-μέλους προέλευσής τους δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το ύψος και την έκταση της κάλυψης που παρέχεται στους καταθέτες των ελληνικών Τραπεζών στην Ελλάδα⁽⁵⁴⁾.

Σε περίπτωση που η κάλυψη από το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στο κράτος-μέλος όπου είναι εγκατεστημένη η καταστατική έδρα ενός κοινοτικού πιστωτικού ιδρύματος υπολείπεται του συστήματος του Τ.Ε.Κ., τα υποκαταστήματα του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα επιτρέπεται να συμμετέχουν συμπληρωματικά στο σύστημα του Τ.Ε.Κ., όπως ακριβώς και τα υποκαταστήματα ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε άλλα κράτη-μέλη⁽⁵⁵⁾.

Γ. Υποκαταστήματα μη-κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων: Η συμμετοχή στο σύστημα του Τ.Ε.Κ. των υποκαταστημάτων που έχουν εγκαταστήσει στην Ελλάδα

(53) Βλ. όπως υποσημείωση 52, Άρθρο 41 παρ. 2

(54) Βλ. όπως υποσημείωση 52, Άρθρο 42 παρ. 2, γ' εδάφιο

(55) Βλ. όπως υποσημείωση 52, Άρθρο 42 παρ. 2, α' εδάφιο

πιστωτικά ιδρύματα από τρίτες, μη-κοινοτικές, χώρες δεν είναι υποχρεωτική. Επιβάλλεται μόνον αν είτε οι καταθέσεις τους δεν καλύπτονται από σύστημα εγγύησης καταθέσεων στην χώρα εγκατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος, είτε η κάλυψη δεν είναι ισοδύναμη με εκείνη του Τ.Ε.Κ.⁽⁵⁶⁾

Σε ό,τι αφορά το επίπεδο της κάλυψης που παρέχει το σύστημα του Τ.Ε.Κ., καθορίστηκε στο δραχμικό ποσό των 20.000 ECU. Το όριο αυτό, στο οποίο περιλαμβάνονται και οι δεδουλευμένοι τόκοι μέχρι την ημερομηνία που αναστέλλεται η λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος, αφορά στο σύνολο των καταθέσεων ενός αποταμιευτή σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα. Συνεπώς, αν ένας καταθέτης διατηρεί περισσότερους λογαριασμούς σε ένα πιστωτικό ίδρυμα που συμμετέχει στο σύστημα του Τ.Ε.Κ. και οι καταθέσεις του ιδρύματος καταστούν μη-διαθέσιμες, για τον υπολογισμό της αποζημίωσης την οποία δικαιούται ο καταθέτης αθροίζονται όλα τα ποσά στους επί μέρους λογαριασμούς⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵⁶⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 52, Άρθρο 42 παρ. 2, β' εδάφιο

⁽⁵⁷⁾ Βλ. όπως υποσημείωση 52, Άρθρο 44 παρ. 2

4. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Όπως έχει, ήδη, προαναφερθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1985 υπέβαλε μία πρόταση οδηγίας περί Εξυγίανσης και Εκκαθάρισης⁽⁵⁸⁾, των πιστωτικών ιδρυμάτων η οποία τροποποιήθηκε το 1987⁽⁵⁹⁾. Η τροποποιημένη πρόταση ασχολείτο με την κατανομή των ευθυνών μεταξύ εθνικών διοικητικών και δικαστικών αρχών σχετικά με την εξυγίανση⁽⁶⁰⁾ μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούσαν σε περισσότερα από ένα κράτη-μέλη και την εκκαθάριση⁽⁶¹⁾ τους σε περίπτωση αποτυχίας των εξυγιαντικών μέτρων. Η πορεία για την οριστικοποίηση αυτής της πρότασης οδηγίας έχει αναβληθεί από το Συμβούλιο μέχρι το 1996.

Στην Ελλάδα το καθεστώς της εξυγίανσης και εκκαθάρισης των πιστωτικών ιδρυμάτων διέπεται από τον Αναγκαστικό Νόμο 1665/1951⁽⁶²⁾ "περί λειτουργίας και ελέγχου τραπεζών". Σύμφωνα με τον Νόμο 1665/1951 στα μέτρα εξυγίανσης και εκκαθάρισης προβλέπεται ο ορισμός Επιτρόπου (Άρθρο 8). Πιο συγκεκριμένα όταν η Τράπεζα 1) δεν δύναται ή αρνείται να αυξήσει τα κεφάλαια της, 2) παρακωλύει με οποιονδήποτε τρόπο τον έλεγχο και 3) παραβαίνει οποιεσδήποτε διατάξεις νόμων, αποφάσεων ή κανονισμών της Νομισματικής Επιτροπής, η τελευταία δύναται είτε να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας της Τράπεζας που τίθεται υπό εκκαθάριση, είτε να διορίσει σε αυτή Επίτροπο. Πριν από το διορισμό του Επιτρόπου η Νομισματική Επιτροπή διατυπώνει εγγράφως την εξακριβωθείσα παράβαση, την οποία γνωστοποιεί προς την τράπεζα. Η τελευταία οφείλει μέσα σε διάστημα ενός μηνός να υποβάλει τις απόψεις της σχετικά με την παράβαση. Ο Επίτροπος υποχρεούται να υποβάλει λεπτομερή έκθεση για την οικονομική, λογιστική και διοικητική κατάσταση της τράπεζας.

Τέλος, το Άρθρο 8α⁽⁶³⁾ του Αναγκαστικού Νόμου 1665/1951 αναφέρει ότι όταν δυνάμει δικαστικής απόφασης προκύπτει άμεσα ή έμμεσα θέμα νομιμότητας

⁽⁵⁸⁾ ΕΕ αριθ. C 356, 31.12.1985

⁽⁵⁹⁾ COM (88) 4 Final (ΕΕ αριθ. C 36, 8.2.1985)

⁽⁶⁰⁾ Άρθρο 2 παρ. 1 της τροποποιημένης πρότασης

⁽⁶¹⁾ Άρθρο 1 παρ. 3 της τροποποιημένης πρότασης

⁽⁶²⁾ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ υπ' αριθ. 1665 της 27ης Ιανουαρίου 1951 (ΦΕΚ Α' 31), περί λειτουργίας και ελέγχου Τραπεζών.

⁽⁶³⁾ Το Άρθρο αυτό προστέθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 1858/1989

ή εγκυρότητας της εκλογής, συγκρότησης, σύνθεσης ή λειτουργίας διοικητικού συμβουλίου τράπεζας, ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, διορίζει επίτροπο για διάστημα τριών έως έξι μηνών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η όλη παρουσίαση ορισμένων πτυχών του καθεστώτος λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα εστιάστηκε γύρω από δύο συντεταγμένες. Από τη μια πλευρά παρουσιάστηκε το πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της Ενιαίας Τραπεζικής αγοράς, όπως αυτό πηγάζει από τη Λευκή Βίβλο και το πρόγραμμα της ολοκλήρωσης της Ενιαίας Αγοράς, καθώς επίσης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη της ενοποίησης του τραπεζικού συστήματος. Από την άλλη πλευρά παρουσιάστηκε το Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως αυτό διαμορφώνεται από τις επιταγές της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, μέσω της διαδικασίας ενσωμάτωσης στο ελληνικό δίκαιο των κοινοτικών οδηγιών. Ωστόσο, παρουσιάστηκαν εκείνες οι πτυχές του καθεστώτος των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν να κάνουν με τη διαδικασία δημιουργίας ενός ελληνικού προστατευτικού δίχτιου. Το τελευταίο στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας του συστήματος με τη λειτουργία υγιών τραπεζών, τη διατήρηση συνθηκών ανταγωνισμού και την εξασφάλιση της προστασίας των καταθετών και εν γένει καταναλωτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Ο γράφων ελπίζει ότι με την όλη μελέτη καταδεικνύεται η προσπάθεια της θεσμικής μεταρρύθμισης όπου πραγματοποιείται στο ελληνικό πιστωτικό σύστημα και ταυτόχρονα διαφαίνεται ο σημαντικός ρόλος όπου διαδραματίζουν τα αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα μέσω της παρουσίας τους στην Ελλάδα. Η θεσμική αυτή μεταρρύθμιση μεταβάλλει το καθεστώς των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων στοχεύοντας στην καλύτερη εποπτεία και σταθερότητα του ελληνικού πιστωτικού συστήματος.

Όπως διαφάνηκε από την όλη διάρθρωση της εργασίας η δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής αγοράς σηματοδοτεί και τον εκσυγχρονισμό του εγχώριου πιστωτικού συστήματος. Αυτός ο εκσυγχρονισμός καθίσταται αναγκαίος προκειμένου η χώρα μας να ανταποκριθεί στις νέες χρηματοπιστωτικές συνθήκες που επικρατούν στην ευρωπαϊκό χώρο.

Ωστόσο, αν και το μεγαλύτερο μέρος των στοιχείων που συνθέτουν το "προστατευτικό δίχτυ" έχουν ήδη περιληφθεί σε κοινοτικές οδηγίες και έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο. Υπάρχουν ακόμη τομείς, όπως η εξυγίανση και η εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπου εκκρεμούν και οφείλουν να

διευθετηθούν. Η υιοθέτηση τέτοιων παρεμβατικών μηχανισμών κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την αποφυγή τραπεζικών κρίσεων με αρνητικές συστημικές επιπτώσεις που δύνανται να επιφέρουν στην ενιαία τραπεζική αγορά η λειτουργία μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων σε περισσότερα κράτη-μέλη.

Βεβαίως, είναι ιδιαίτερα σημαντική η όλη πορεία του θεσμικού εκσυγχρονισμού του ελληνικού πιστωτικού καθεστώτος και ιδιαίτερα εκείνων των τομέων που αφορούν τα αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα.

Εχουν μεταβληθεί οι προϋποθέσεις σύστασης και λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων, έχει συσταθεί ελληνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων και έχουν διαλευκανθεί οι αρμόδιες αρχές για την εποπτεία ημεδαπών και αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Τελειώνοντας οφείλουμε να τονίσουμε ότι η πορεία της θεσμικής μεταρρύθμισης του ελληνικού πιστωτικού συστήματος οφείλει να επιταχυνθεί. Ωστόσο θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπ' όψιν και οι αποφάσεις για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης, η οποία αναμένεται να επιφέρει σαρωτικές μεταβολές κυρίως μέσω της υιοθέτησης ενός ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος και της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενέργειες οι οποίες θα μεταβάλλουν τα δεδομένα στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό σύστημα.

ΠΗΓΕΣ

- 68/192/ΕΟΚ
Οδηγία του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 1968
Περί του δικαιώματος προσβάσεως στις διάφορες μορφές πιστώσεων των γεωργών που είναι υπήκοοι κράτους-μέλους και είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος-μέλος.
(ΕΕ Αριθ. Ν93/13, 17.04.68)
- 73/183/ΕΟΚ
Οδηγία του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1973
Περί της καταργήσεως των περιορισμών στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών για τις μη μισθωτές δραστηριότητες τραπεζών και λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων
(ΕΕ Αριθ. Ν194/1, 16.07.73)
- 77/780/ΕΟΚ
Πρώτη οδηγία του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1977
Περί του συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος.
(ΕΕ Αριθ. Ν322/30, 17.12.77)
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
Κατάλογος των πιστωτικών ιδρυμάτων
Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 7 και το άρθρο 10 παράγραφος 2 της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ
(ΕΕ Αριθ. C107, 30.04.90)
- 83/350/ΕΟΚ
Οδηγία του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1983
Για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σ'ενοποιημένη βάση
(ΕΕ Αριθ. L193, 18.07.83)
- 85/345/ΕΟΚ
Οδηγία του Συμβουλίου της 8ης Ιουλίου 1985

Για την τροποποίηση της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος.

(ΕΕ Αριθ. L 183, 16.07.85)

– 86/137/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 1986

Για την εξουσιοδότηση ορισμένων κρατών-μελών που αναβάλουν περαιτέρω την εφαρμογή της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ όσον αφορά ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα.

(ΕΕ Αριθ. L 106, 23.04.86)

– 86/524/ΕΟΚ

Απόφαση του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 1986

Για την τροποποίηση της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ όσον αφορά τον κατάλογο πιστωτικών ιδρυμάτων που εξαιρούνται μονίμως από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

(ΕΕ Αριθ. L309, 04.11.86)

– 86/635/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 1986

Για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και λοιπών άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

(ΕΕ Αριθ. L 372, 31.12.86)

– 87/62/ΕΟΚ

Σύσταση της Επιτροπής της 22ας Δεκεμβρίου 1986

Περί εποπτείας και ελέγχου μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων πιστωτικών ιδρυμάτων.

(ΕΕ Αριθ. L33, 04.02.87)

– 87/63/ΕΟΚ

Σύσταση της Επιτροπής της 22ας Δεκεμβρίου 1986

Σχετικά με τη δημιουργία συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στην Κοινότητα

(ΕΕ Αριθ. L33, 04.02.87)

– 87/102/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986

Για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη.

(ΕΕ Αριθ. L42, 12.02.87)

– 87/373/ΕΟΚ

Απόφαση του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 1987

Για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή

(ΕΕ Αριθ. L 197, 18.07.87)

– 89/117/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 13ης Φεβρουαρίου 1989

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις δημοσίευσης των λογιστικών εγγράφων των εγκατεστημένων σε ένα κράτος-μέλος υποκαταστημάτων των πιστωτικών ή χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους εκτός του κράτους-μέλους αυτού.

(ΕΕ Αριθ. L44, 16.02.89)

– 89/299/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 1989

Σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων

(ΕΕ Αριθ. L124, 05.05.89)

– 89/646/ΕΟΚ

Δεύτερη οδηγία του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 1989

Για το συντονισμό των νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος και την τροποποίηση της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ

(ΕΕ Αριθ. L386, 30.12.89)

– 89/647/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1989

Σχετικά με τον συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων

(ΕΕ Αριθ. L386, 30.12.89)

– 90/88/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1990

Για την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη.

(ΕΕ Αριθ. L61, 10.03.90)

– 91/31/ΕΟΚ

Οδηγία της Επιτροπής της 19ης Δεκεμβρίου 1990

Για την τεχνική τροποποίηση του ορισμού των "πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης" στην οδηγία 89/647/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

(ΕΕ Αριθ. L17, 23.01.91)

– 91/308/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991

Για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

(ΕΕ Αριθ. L166, 28.06.91)

– 91/633/ΕΟΚ

Οδηγία του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 1991

Για την εφαρμογή της οδηγίας 89/299/ΕΟΚ σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων

(ΕΕ Αριθ. L339, 11.12.91)

– 92/16/ΕΟΚ

Οδηγία 92/16/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 1992

Για την τροποποίηση τη οδηγίας 89/299/ΕΟΚ σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων

(ΕΕ Αριθ. L75, 21.03.92)

– 92/30/ΕΟΚ

Οδηγία 92/30/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 1992

Σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση

(ΕΕ Αριθ. L110, 28.04.92)

– Διορθωτικό στην οδηγία 92/30/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 1992

Σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση

(ΕΕ Αριθ. L280, 24.09.92)

- 92/C 108/01
Ανακοίνωση της Επιτροπής
Για την αντιστοιχία των τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που καθιερώθηκε για την εφαρμογή της Απόφασης 85/368/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 16ης Ιουλίου 1985, Τομέας "Γραφεία, διοίκηση, τράπεζες, και ασφάλειες"
(ΕΕ Αριθ. C108, 28.04.92)
- 92/121/ΕΟΚ
Οδηγία 92/121/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1992
Σχετικά με την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων
(ΕΕ Αριθ. L29, 05.02.93)
- 93/6/ΕΟΚ
Σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων
(ΕΕ Αριθ. L141, 11.06.93)
- 93/22/ΕΟΚ
Οδηγία σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών
(ΕΕ Αριθ. L141, 11.03.93)
- 94/19/ΕΚ
Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου "Περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων".
(ΕΕ Αριθ. L135, 13.05.94)
- 96/10/ΕΚ
Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαρτίου 1996
Περί τροποποιήσεως της οδηγίας 89/647/ΕΟΚ καθόσον αφορά την εκ μέρους των αρμοδίων αρχών αναγνώριση του συμβατικού συμψηφισμού!
(ΕΕ Αριθ. L85/17, 03.04.96)
- 96/13/ΕΚ
Οδηγία του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996.

Σχετικά "με το άρθρο 2 (2) της Οδηγίας 77/780/ΕΟΚ για σεβασμό της λίστας των μόνιμων εξαιρέσεων από ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα"

(ΕΕ Αριθ. L66/15, 16.03.96)

- ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ υπ' αριθ. 1665 της 27ης Ιανουαρίου 1951 (ΦΕΚ Α' 31)
Περί "λειτουργίας και Ελέγχου Τραπεζών"
- Νόμος υπ' αριθ. 2396 της 30ης Απριλίου 1996 (ΦΕΚ Α' 73).
Περί "Επενδυτικών υπηρεσιών στον τομέα των κινητών αξιών, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων και άυλες μετοχές".
- Νόμος υπ' αριθ. 2076/1992 της 1ης Ιανουαρίου 1992 (ΦΕΚ Α' 130)
- Νόμος υπ' αριθ. 2324 της 17ης Ιουλίου 1995 (ΦΕΚ Α' 146)
"Για την τροποποίηση της νομοθεσίας για τα χρηματιστήρια Αξιών, την Οργάνωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και άλλες διατάξεις".
- Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.03.1992
Σχετικά με την υποχρέωση των ιδρυμάτων να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για την απορρόφηση ζημιών από την επέλευση του πιστωτικού κινδύνου.
- Π.Δ./Τ.Ε. 2053/18.03.1992
Σχετικά με τις κεφαλαιακές υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Π.Δ./Τ.Ε. 2246/16.9.93
Σχετικά με την "εποπτεία και έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων".
- Προεδρικό Διάταγμα 267 της 24ης Ιουλίου 1995 (ΦΕΚ Α' 149)
"Σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση".

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Αλεξάκης, Π. (1994): Βασικές εξελίξεις στη δομή, στη λειτουργία και στο θεσμικό πλαίσιο του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, στον συλλογικό τόμο: Απελευθέρωση αγορών και μετασχηματισμοί στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα (επιμέλεια Τάσος Γιαννίτσας), Εκδόσεις Παπαζήση.

Αντωνίου, Θ. (1995): Εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Βορίδης, Ηρ. (1995): Η ειδική φύση των τραπεζών στην Ελλάδα και αλλού, στον συλλογικό τόμο: Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, τάσεις και προοπτικές (επιμέλεια: Γ. Προβόπουλος).

Γερμίδης Δ.Α., (1982): ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ, Σύγχρονες τάσεις στην οργάνωση της διεθνούς χρηματοδοτήσεως, εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα.

Γιανίτσας Τ. (1982): ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, η μεταπολεμική εμπειρία, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Γεωργακόπουλος, Λ.Ν. (1995): Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τόμος 2, Τεύχος 2 Γ (Τραπεζικές Συμβάσεις), Εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα.

Γκόρτσος Χ.Β. (1994): Κεφαλαιακές υποχρεώσεις των τραπεζών για την κάλυψη του κινδύνου επιτοκίου, Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Γ' τριμηνία.

Γκόρτσος, Χ.Β. (1995α): Οι κίνδυνοι των παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων και οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών για την κάλυψή τους, στον συλλογικό τόμο: Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, τάσεις και προοπτικές (επιμέλεια: Γ. Προβόπουλος), Αθήνα.

Γκόρτσος, Χ.Β. (1995β): Το ελληνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων - Συνοπτική περιγραφή του νόμου 2324/1995, Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Γ' τριμηνία.

Γκόρτσος, Χ.Β. (1996): Οι κεφαλαιακές υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων μετά την ενσωμάτωση της οδηγίας 93/6/ΕΟΚ, Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Α' τριμηνία.

Γκόρτσος, Χ.Β. (1996): Το καθεστώς της προληπτικής εποπτείας τραπεζών και η εγγύηση των τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα, Εισήγηση στο πλαίσιο της διημερίδας του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα, Μάιος 1996.

Γκόρτσος Χ.Β. (1996): Η Διαμόρφωση της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Ακαδημαϊκό έτος 1996.

Έκθεση Επιτροπής για την Αναμόρφωση και τον Εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος (1987), σειρά Επίκαιρα Θέματα, αρ. 5, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα.

Ζαββός, Γ. (1989): Η τραπεζική πολιτική της ΕΟΚ εν όψει του 1992: στρατηγικές επιλογές για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (σειρά: Διεθνής Τραπεζική, τόμος 2), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.

Θωμαδάκης, Σ. (1994): Διεθνείς τάσεις και μετασχηματισμοί στο τραπεζικό σύστημα, στο συλλογικό τόμο: Απελευθέρωση αγορών και μετασχηματισμοί στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα (επιμέλεια Τάσος Γιαννίτσας), Εκδόσεις Παπαζήση

Θωμαδάκης, Σ. (1995): Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων: ο θεσμικός εκσυγχρονισμός και η ασφάλεια του τραπεζικού τομέα, Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Γ' τριμηνία.

Καρατζά, Θ.: Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Προοπτικές και Επιδιώξεις Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών Α' τριμηνία 1996

Μιχαλάκη, Α. Εποπτεία Τραπεζοασφαλιστικών ομίλων και κεφαλαιακές ανάγκες των Τραπεζών, Δελτίου Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Α' τριμηνία, 1995.

Παντελιά, Σ.: Διαχείριση Τραπεζικών κινδύνων: Έλεγχος και εργαλεία, Δελτίου Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών Α' τριμηνία 1995.

Παπαδάκης, Ι. (1995): Πιστωτική μεταρύθμιση και δημοσιονομική εξυγίανση, στον συλλογικό τόμο: Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, τάσεις και προοπτικές (επιμέλεια: Γ. Προβόπουλος), Αθήνα.

Yoon S. Park, Jack Zwick; Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα, 1988, Εκδόσεις Παπαζήση.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Blanche Sousi-Roubi, Droit bancaire europeen, DALLOZ, 1995.

Calomiris, C.W. and Gorton, B.G. (1987): The Origin of Banking Panic Models: Facts and Banking Regulation, The Wharton School, University of Pennsylvania, no. II.

Gruson M., Wolfgang Feuring, The New Banking Law of the European Economic Community, New EEC BANKING LAW, SPRING 1991.

Gortsos Christos V. (1996): THE GREEK BANKING SYSTEM, HELLENIC BANK ASSOCIATION, Athens, June 1996

Gual, J. and Neven D. (1993): Deregulation of the European Banking Industry, Reprint Series 94/2, European Economy/Social Europe, No. 3.

Guttentag, J. and Herring, R.J. (1983): The Lender-of-Last-Resort Function in an International Context, Essays in International Finance, No. 151, Princeton, N.J., Princeton University, International Finance Section.

Herring, R.J. and Santomero A.M. (1991): The Role of the Financial Sector in Economic Performance, Center for Business and Policy Studies, part of the Kingdom of Sweden's Productivity Commission, Stockholm, Sweden.

Norton, J.J. (1995): Devising International Bank Supervisory Standards, Graham and Trotman/Martinus Nijhoff.

OECD (1987): Prudential Supervision in Banking, OECD, Paris.

OECD (1993): Financial Conglomerates, OECD, Paris.

Saunders, An. (1987): The Interbank Market, Contagion Effects and International Financial Crises, in: Threats to International Financial Stability, R. Portes and A.K. Swoboda (ed), Cambridge University Press, Cambridge.

Vesala J. (1993): Retail Banking in European Financial Intergration, Bank of Finland (mimeo).